

DE OORLOG, 7 september 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27809]

[Maandag 7 September 1914]

Inhoudsopgave 7 september 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27809]	1
DE OORLOG	2
Van het Westelijk oorlogstooneel.	3
Fransche berichten.	3
Duitsch legerbericht.	3
Een plaatselijk Duitsch échec.	3
Het bombardement van Mechelen.	3
Een succes van de geallieerden.	3
Bij Parijs.	4
Te Parijs.	4
Nieuwe lichten.	4
In en om Luik. IV.	4
Van het Oostelijk oorlogstooneel.	5
In Russisch Polen.	5
In Galicië.	5
Aan de Russische grens.	5
In Polen.	5
Het gevecht bij Czanowitz.	5
De veldslag van 2 September.	5
De aanval op Lemberg.	6
Een Poolsch hospitaal.	6
Russische overwinningen.	6
Op Zee.	6
Boot gezonken.	6
Beschadigde Engelsche schepen.	6
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	6
Oostenrijker en Serviërs.	6
Uit het verre Oosten.	6
De plannen van Japan.	6
Luchtballons boven Tsingtau.	7
BELGIË.	7
Dendermonde.	7
Duitschers en Oostenrijkers in België.	7
De Belgische neutraliteit en Frankrijk.	7
De Duitschers tegen Antwerpen.	7
DUITSCHLAND.	7
De Keizerin naar Dantzig.	7
Ten behoeve van de Duitsche vloot.	7
ENGELAND.	8
Kustvuren.	8
Een officieele tegenspraak.	8
Een bestuurbare luchtballon boven Woolwich.	8
Duitschland en de Mohamedanen.	8
FRANKRIJK.	8
Een afgevaardigde gesneuveld.	8
TURKIJE.	8
Turksche maatregelen.	8
BULGARIJE.	9
Bulgarije en Rusland.	9
VEREENIGDE STATEN.	9
Maatregelen in verband met den oorlog.	9
TELEGRAMMEN.	9
De kroning van den Paus.	9
Nederland en de Oorlog.	9
Uit Maastricht.	9
Werf Conrad.	9
Laatste Berichten.	10
Oostenrijkers en Montenegrijnen.	10
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27809]	10
DE OORLOG	10

Naspeuringen van Paul Theelen: 7 september 1914

De algemeene toestand.	10
Op het Westelijk oorlogstooneel.	12
Een schitterend wapenfeit.	12
Fransche berichten.	12
Ten zuiden van Dendermonde.	12
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	12
Russen en Oostenrijkers.	12
Het Russische leger in Oost-Pruisen.	12
De stemming in Rusland.	12
Op Zee.	13
De ondergang van de "Runo".	13
DUITSCHLAND.	13
Een interview met Bülow.	13
ENGELAND.	14
De houding der Engelsche arbeiders.	14
Nog een Engelsch oordeel.	15
De betooging in Guildhall.	15
Officieele Engelsche mededeeling.	17
Duitsche pogingen in Egypte.	18
Lord Kitchener bij de gewonden.	18
FRANKRIJK.	18
De Franschen door de Ardennen.	18
Zorg voor de gezondheid van den soldaat.	19
BELGIË.	19
Officieele Belgische mededeeling.	19
De Duitsche actie tegen de Antwerpsche stelling.	20
Te Antwerpen.	20
Onwaardigen.	21
Schieten op eigen vliegers.	21
OOSTENRIJK.	21
Officieele Oostenrijksche mededeeling.	21
BULGARIJE.	22
Griekenland en Bulgarije.	22
De stemming in Italië.	22
TELEGRAMMEN.	22
Albanië.	22
Van het Westelijk oorlogstooneel.	22
De open stad Boulogne.	22
Een ontsnapping.	22
Van het Oostelijk oorlogstooneel.	23
Officieele Oostenrijksche mededeeling.	23
DUITSCHLAND.	23
Een mededeeling van Bethmann-Hollweg.	23
RUSLAND.	24
De overwinnaar van Lemberg.	24
Van Dag tot Dag.	24
Kameraden.	24
Contrabande.	25
Nederland en de Oorlog.	26
De "Tambora".	26
Uitvoer van paarden.	26
BEURS EN NIJVERHEID.	26
De Londensche geldmarkt.	26
Nieuwe maatregelen der Engelsche regeering.	26
Steenkool.	27
Uit de Ver. Staten.	28

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

10 **Fransche berichten over de legerbewegingen der Duitschers. — In en om Luik. — Uit Russisch Polen en Galicië. — De plannen van Japan. — Ten behoeve van de Deutsche vloot.**

Van het Westelijk oorlogstooneel.

15 **Fransche berichten.**

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) In een Officieel communiqué, waarin de gevechten van de laatste week worden beschreven, wordt gezegd: "Het Engelsche leger is thans ten Z. van de Marne in één linie met de Fransche troepen aan den rechter- en den linkervleugel. Volgens de laatste berichten laat de vijand Parijs liggen en rukt hij op in zuidoostelijke richting naar de Marne en naar den linkervleugel en het centrum van de Fransche linie. Naar bericht wordt, is het eerste Duitsche leger tusschen La Ferté-sous-Jouarre Essisesvoffort (Essommes?) Het tweede Duitsche leger is na de inneming van Reims opgerukt tot Château-Thierry en naar het oosten van die plaats. Het vierde Duitsche leger marcheert naar het zuiden ten westen van Argonne tusschen Suiptes en Ville-sur-Tourbs. De Duitschers zijn op al deze punten aangekomen op 3 dezer. Het zevende leger is door de Franschen teruggeslagen bij Deinville. Het schijnt dus, dat de Duitschers de omtrekkende beweging op den Engelsch-Franschen linkerflank hebben opgegeven, hetzij om het niet meer doenlijk was deze over een zoo groote uitgestrektheid vol te houden, hetzij omdat men de voorkeur geeft aan een directen aanval op de linie der geallieerden. De loop der gebeurtenissen zal uitwijzen of deze wijziging spontaan is dan wel of de vijand er toe moest overgaan wegens den strategischen toestand en de groote sterkte van de legers der geallieerden.

35 PARIJS, 6 Sept. (Reuter.) Gisteravond te elf uur gaf de militaire gouverneur van Parijs het volgende communiqué uit: Het Duitsche leger laat Parijs liggen en zet den opmarsch in zuid-oostelijke richting, waarmede het zeven dagen geleden begon, voort. Volgens ingekomen meldingen zijn de Duitsche troepen uit de omgeving van Compiègne en Senlis verdwenen.

40 PARIJS, 6 Sept. 10 u. 45. (Reuter.) Een officieel communiqué luidt: In de posities der Duitsche en Fransche legers is, wat betreft onze linkervleugel geen wijziging van belang gekomen. De omvattende beweging van onzen vijand schijnt tot staan te zijn gebracht. In het centrum en op den rechtervleugel in Lotharingen en de Vogezen is de toestand onveranderd. Vóór Parijs, dat de vijand op het oogenblik laat liggen, wordt ijverig gearbeid aan de verdedigingswerken. Het bombardement van Maubeuge wordt met buitengewone kracht voortgezet. De bezetting houdt stand, niettegenstaande drie werken vernield zijn.

50 **Duitsch legerbericht.**

BERLIJN, 6 Sept. (W. B.) De Groote Generale Staf deelt mede: "De Keizer woonde gisteren den aanval bij op de versterkingen bij Nancy. Van Maubeuge zijn twee forten en de daar tusschen gelegen stelling gevallen. Het geschutvuur kon op de stad worden gericht. Deze staat op verschillende plaatsen in brand. Uit papieren, die in onze handen zijn gevallen, blijkt, dat de vijand door de actie van de legers van Kluck en Bülow ten noorden van de Belgische Maas volkomen verrast werd. Op 17 Augustus veronderstelde de vijand, dat hij slechts weinig Duitsche cavalerie voor zich had. Onder bevel van generaal v. d. Marwitz heeft deze cavalerie dus de beweging der legers uitstekend weten bedekt te houden."

60 **Een plaatselijk Duitsch échec.**

ANTWERPEN, 6 Sept. 2.15 n.m. (Havas.) De Fransche legatie bevestigt officieel het onlangs medegedeelde bericht betreffende een succes van Fransche en Engelsche troepen, die op schitterende wijze de Duitschers terugwierpen bij St. Quentin, hen daarbij zware verliezen toebrengende.

Het bombardement van Mechelen.

LONDEN, 6 September. (Eigen bericht.) De correspondent van de "Times" te Yperen heeft Jef Denyn, den beroemden klokkenspeler uit Mechelen, ontmoet. Deze vertelde hem, dat de beschieting van Mechelen begon op Dinsdagochtend te 4 uur 15 en Donderdagavond eindigde. Het beroemde klokkenspel is vernield. Er bleven geen twintig burgers in de stad. Troepen honden en katten, uitgemergeld van den honger, loopen door de eenzame straten.

75 **Een succes van de geallieerden.**

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) De "Times" van hedenavond bevat het volgende bericht: "Naar bericht wordt heeft de burgemeester van Boulogne een telegram ontvangen, meldend, dat generaal Joffre erin geslaagd is om de Duitsche Unies heen te trekken en dat de Engelschen een voordeel hebben behaald op het Duitsche leger. De Duitsche troepen

80 hebben Rijssel gisteren met spoed verlaten.

Bij Parijs.

PARIJS, 6 Sept. (Reuter.) De militaire gouverneur bericht, dat de
verdedigingstroepen, die voorgeschoven zijn op Parijs, gisteren in contact zijn
85 gekomen met vijandelijke troepen, die schenen dekking te zoeken op de Ourq, in de
richting van het zuidoosten voor een beweging van het gros van den Duitschen
rechtervleugel. Het kleine gevecht dat volgde, liep af in ons voordeel.

Te Parijs.

90 PARIJS, 6 Sept. (Eigen bericht.) Aan de "Times" wordt uit Havre bericht, dat Parijs
er thans uitziet als een belegerde stad. Op de trams staan vrouwelijke conducteurs en
de lichten op de boulevards worden niet ontstoken, ten einde te voorkomen, dat
vijandelijke aviateurs zich kunnen oriënteeren.

95 **Nieuwe lichten.**

BORDEAUX, 6 Sept. (Reuter.) Een besluit is afgekondigd, waarbij wordt gelast de
lichting 1914 af te richten in de depots en in eenige maanden te mobiliseeren. Zij
zal daarna onmiddellijk worden opgevolgd door de lichtung 1915, die op haar beurt
instructie zal ontvangen, waardoor zij in staat is aan de campagne deel te nemen
100 binnen den kortst mogelijken termijn.

In en om Luik. IV.

(Van een Maastrichtenaar.) In oorlogstijd gaat de weg van Luik naar Namen wel eens
over Maastricht! Want toen ik vanmiddag juist mijn papiertje veroverd had om
105 gedurende een maand naar Namen te reizen, en al eens uitkeek op het binnenplein van
het eertijds bisschoppelijke paleis, of ik geen auto naar Namen te pakken kon
krijgen, reed een Maastrichtsche auto binnen. De eigenaar moest naar Maastricht, doch
beloofde mij morgenochtend naar Luik terug te brengen, en zoo besloot ik nog even
huis toe te rijden, omdat ik nog een en ander uit Luik te melden had en ook
110 vermoedelijk wel niet zoo spoedig meer huis toe zou komen. Want achter Namen ligt
Charleroi, weer verder Mons (Bergen) en daarachter? In de allereerste plaats dan kan
ik ter geruststelling mededeelen, dat er slechts zeer enkele typhusgevallen in Luik
geconstateerd werden en de commandeerende generaal van den gezondheidsdienst mij
gisteren verzekerde, dat het Duitsche leger onder zijn ressort (dus in de provincie
115 Luik) er geheel vrij van is. En waar ik een persoonlijk verzoek overbracht van leden
der Maastrichtsche Roode Kruis-ambulance om in Luik of bij Namen werkzaam te mogen
zijn – in Maastricht sterft de ambulance bij gebrek aan nieuwen aanvoer geleidelijk
uit – werd mij door den hoofdofficier, gehoord den plaatselijken Oberstabsarzt,
medegedeeld, dat in Luik meer dan voldoende personeel aanwezig is. Hier zijn zelfs
120 verschillende inrichtingen, waar in het begin van den oorlog gewonden waren
onderbracht, reeds geheel ontruimd, er worden in Luik enkel nog de gewonden
binnengebracht, die men in den omtrek hier en daar verspreidt vindt, want de groote
stroom gaat direct door naar Duitschland. Geheele treinen met gewonden rijden voorbij
in Luik met bestemming naar Aken en verder.

125 De prijzen der levensmiddelen worden in Luik weder normaal, dank zij den aanvoer uit
Maastricht, terwijl vruchten, speciaal pruimen en reine claudes, die anders van uit
Luik in groote massa naar Engeland gaan, zeer overvloedig zijn. Mijn gastvrouw
vertelde mij heden aan tafel, dat ze nooit zoo goedkoop (Hollandsche) bloemkool
gekocht had, als dezer dagen, een bericht, dat ik met genoegen vernam! Op het gebied
130 van den handel keeren weer geregelder toestanden geleidelijk en vanzelf terug. Want
de eerste dagen is het hier vreemd toegegaan. Zoo hadden de Duitschers een paar
duizend stuks vee in beslag genomen, van welken voorraad ze naar behoefte aan de
Luiksche slaggers verkochten, natuurlijk tegen contante betaling. Maar de Deutsche
soldaten en magazijnmeesters kwamen in de slaggerswinkels en deden belangrijke
135 aankopen, doch... betaalden met bonnetjes! De groentenmarkt was natuurlijk na het
beleg geheel verlopen: er kwamen geen boerinnen noch andere verkoopters meer. De
Duitschers dwongen burgemeester en wethouders deze markt te heropenen. Zoo
geschiedde. Doch toen er aanvoer was, kwamen wederom de soldaten en namen vrijwel
alles, doch betaalden weer met bonnetjes. Gevolg: geen verkoopters liet zich meer zien.
140 Deze toestanden zijn echter thans gewijzigd, en de stad herneemt geleidelijk, ook wat
het doen en laten harer oude en tijdelijke bewoners betreft, het gewone aanzien. Het
is merkwaardig, hoeveel belangstelling er van Deutsche zijde bestaat voor wat er in
ons land gebeurt en hoe welwillend de Hollander thans in België wordt behandeld. Het
heeft mij dan ook meermalen gespeten, dat ik niet de macht bezat om deze
145 welwillendheid op Belgen te endosseeren. Naar ik vernam, zijn de bepalingen, geldende

voor de passen, welke het Duitsche vice-consulaat te Maastricht uitreikt van heden verscherpt. Deze passen zullen voortaan niet meer voor onbepaalden tijd, doch slechts voor één dag geldig zijn, terwijl aan onvermogensden verder geen passen meer gratis zullen worden uitgereikt. Men wil schijnbaar den stroom van werkzoekenden keeren.

150 Toch lijkt ons deze nieuwe bepalingen voor naar Nederland uitgeweken Belgische vluchtelingen, die van tijd tot tijd naar hun woonplaats terugkeeren, onnoodig hard. Terwijl nog slechts weinigen van hen er toe besluiten kunnen om zich weer huiswaarts te begeven. Integendeel er komen steeds nieuwe stroomen vluchtelingen in Maastricht binnen. In mijn vorigen brief deelde ik mede, dat men in Luik verleden week dacht dat 155 twee armeekorpsen teruggezonden werden naar de Russische grens. Iemand, die het weten kan, deelde mij gisteren mede, dat er totaal van het westelijk naar het oostelijk front drie armeekorpsen zijn gezonden.

Van het Oostelijk oorlogstooneel.

160 In Russisch Polen.

PETROGRAD, 5 Sept. (P. T. A.) (Officieel). Er wordt nog steeds verwoed gevochten om het front bij Lublin en Kholm, waar het 10e Oostenrijksche legercorps, dat trachtte door dit front heen te breken, werd teruggeslagen en vervolgd, waarbij niet minder dan 5000 man krijgsgevangen werden gemaakt. Uit door Russen onderschepte papieren is 165 gebleken, dat de Oostenrijksche generaals met klem aandringen op de hulp der Duitschers. Bij Zvolen werd een Duitsche aëroplane naar beneden geschoten. De aviateurs werden gevangen genomen. Een geblindeerde Duitsche trein, gekomen van Alexandrowo, (op de grens van West-Pruisen en Russisch-Polen) heeft getracht de stad Wlotslawsk te bombardeeren. Hij werd echter teruggeslagen.

170 In Galicië.

PETROGRAD, 5 Sept. (U. T. A.) In Galicië zijn 30 locomotieven en een zeer groot aantal wagons buitgemaakt. Aan het station Lemberg stonden een buitengewoon groot aantal treinen, volgeladen met oorlogsmunitie, dynamiet, benzine en geneesmiddelen. De 175 Russische troepen maakten zich met zulk een voortvarendheid meester van het station, dat de vijand daar drie automobielen liet staan, die op het punt waren te vertrekken.

Aan de Russische grens.

PETROGRAD, 6 Sept. (P. T. B.) De groote generale staf maakt bekend: De Russische troepen hebben over de geheele linie tegen de Oostenrijksche legermachten 4 September de offensieve beweging voortgezet. Het centrum van den vijand leed het zwaarst van de Russische aanvallen. In de buurt ten westen van Krasnotau (Z.O. van Ljublin) werd het 180 45ste regiment infanterie eng ingesloten en geheel tot de overgaaf gedwongen. De bevelhebber, 44 officieren en 1600 manschappen gaven zich gevangen. De Duitsche divisie, die oprukte om de Oostenrijkers te hulp te komen, werd aangevallen op den rechteroever van de Weichsel. De Russische troepen bezetten de streek van Stryj (Z. 185 van Lemberg). Reeds bevindt zich de Russische cavalerie bij de passen van de Karpathen. Aan het front in Oost-Pruisen hadden alleen onbeteekenende schermutselingen plaats.

190 In Polen.

PETROGRAD, 6 Sept. (Reuter.) De Russen hebben bij Serozk ten noorden van Warschau een bestuurbare luchtballon beschoten en genomen met een bemanning van tien man, waaronder twee officieren van den generalen staf en twee kanonniërs, benevens 195 munitie, kaarten en fotografie en tevens een aëroplane, waarin een Oostenrijksch kolonel zat. In de twee laatste dagen zijn 130 gevangen Oostenrijksche officieren en 7000 manschappen door Minsk getrokken op weg naar Smolensko.

Het gevecht bij Czanowitz.

200 WEENEN, 5 Sept. (W. B.) De "N. Fr. Presse" geeft enkele bijzonderheden over de episode van het gevecht bij Czernowitz op 25 Augustus. De Russische strijdmacht bestond uit een divisie van het XIIe legerkorps uit Podolië. De Oostenrijksche landstorm werkte kranig. Voor den opmarsch der Oostenrijkers trokken de Russen terug, oostelijk van Czernowitz, met achterlating van achthonderd gevangenen, o. w. eenige 205 stafofficieren. De vijand leed op den terugtocht groote verliezen. Vijfhonderd geweren, vier mitrailleurs en veel munitie vielen in handen der Oostenrijkers.

De veldslag van 2 September.

210 PETROGRAD, 6 Sept. (P. T. A.) (Officieel.) Volgens de laatste mededeelingen hebben wij in de gevechten, die op 2 Sept. zijn geleverd, de zege behaald. Ten einde den tegenstand van Oostenrijk te breken en zijn plannen te doorkruisen werd een krachtige

aanval gedaan, die uitliep op een overwinning. De vijand trok zich met grooten spoed terug. Wij veroverden een vaandel en mitrailleuses en maakten een groot aantal krijgsgevangenen.

215

De aanval op Lemberg.

PETROGRAD, 6 Sept. (Reuter.) Een communiqué zegt, dat 4 September de Russen het algemeen offensief hernamen tusschen de Weichsel en de Bug. De Oostenrijkers waren niet verdacht op den feilen aanval op Lemberg en hoopten hier weerstand te kunnen bieden. De Russen deden er nieuwe voorraden op.

220

Een Poolsch hospitaal.

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) De "Russky Slovo" bericht, dat het Poolsche genootschap te Lodz besloten heeft een hospitaal voor 4000 soldaten in te richten.

225

Russische overwinningen.

PETROGRAD, 6 Sept. (P. T. B.) Het bureau-Wolff en het Korr. Bureau maakten in hun berichten melding van beweerde overwinningen der Oostenrijkers in de omgeving van Zamostie en Tyschovtzy. In verband hiermede wordt het "P. T. A." in de gelegenheid gesteld te verklaren, dat de Russische troepen sinds 21 Augustus een voortdurend offensief handhaven tegen den vijand tusschen de Weichsel en de Bug. Nabij Lastchovo werd 28 Augustus de vijfde Oostenrijksche divisie geheel verslagen. Bij de in deze streek tot 4 September voortgezette vervolging namen de Russen drie vaandels, 23 kanonnen, 18 mitrailleuses, 2 aëroplanes; meer dan 150 officieren en 12,000 soldaten werden gevangen genomen. Sinds 4 September, nadat de weerstand der Oostenrijkers was gebroken, hebben de Russische troepen het offensief naar het Zuiden voortgezet. Alle berichten in verband met beweerde overwinningen van generaal Auffenberg nabij Zamostie en Tyschovtzy zijn totaal onjuist en hebben ten doel de belangrijkheid der Russische successen in Galicië te verkleinen. Te Lemberg maakten de Russen een rijke buit; 70,000 gevangenen, meer dan 300 vuurmonden, 30 locomotieven en 130 spoorwagens met verschillende goederen.

230

235

240

Op Zee.

Boot gezonken.

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) De Admiraliteit bericht, dat de pakketboot "Runo" van de Wilson-lijn gistermiddag dicht bij de oostkust door het stooten op een mijn is gezonken. de bemanning en alle passagiers zijn gered met uitzondering van een twintigtal Russische uitgewekenen.

245

250

Beschadigde Engelsche schepen.

WEENEN, 6 Sept. (W. B.) Uit Konstantinopel wordt aan de "Südslavische Korrespondenz" bericht: "Naar van welingelichte zijde wordt medegedeeld, ligt in de haven van Alexandrië een zwaar beschadigde Engelsche kruiser, die duidelijke sporen vertoont, dat hij beschoten is. Bovendien liggen daar een tweede Engelsche kruiser, een torpedojager en twee torpedobooten, die naar Port Said gevlucht waren, in reparatie.

255

Op het Zuidelijk oorlogstooneel.

Oostenrijker en Serviërs.

SOFIA, 6 Sept. (W. B.) Een hier aangekomen gewonde Serviër, die eenige gevechten tegen de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen heeft medegemaakt, vertelde, dat in alle gevechten met buitengewone verbittering werd gestreden, dat de Oostenrijksche infanterie zich veel beter weet te dekken dan de Servische en dat de Oostenrijksche soldaten veel minder blootgesteld zijn geweest dan de Servische. De trefzekerheid van de Oostenrijksche artillerie is een raadsel voor de Servische officieren.

260

265

"Merkwaardig is het," zei de soldaat, "dat wij in geen enkel gevecht de Oostenrijksche artillerie hebben gezien, ofschoon zij groote verwoestingen aanrichtte in onze gelederen. Het Servische geschut is volkomen machteloos tegenover het Oostenrijksche en dat brengt onze officieren tot wanhoop."

270

Uit het verre Oosten.

De plannen van Japan.

PETROGRAD, 6 Sept. (Eigen bericht.) De te Petrograd verschijnende "Beurscourant" deelt mede, dat de Japansche ambassadeur verklaard heeft, dat Japan geen plan heeft actief deel te nemen aan den oorlog in Europa, maar alleen zijn suprematie in de stille Zuidzee te verzekeren en Kiautsjau te nemen.

275

Luchtballons boven Tsingtau.

280 TOKIO, 6 Sept. (Reuter.) Twee bestuurbare luchtballons deden gisteren een verkenning boven Tsingtau en lieten bommen vallen op het station voor radiotelegrafie en de kazerne. Eén luchtschip werd 15 maal beschoten, beide schepen keerden echter behouden terug.

BELGIË.

Dendermonde.

285 ANTWERPEN, 5 Sept. (Eigen Bericht.) Dendermonde is ontruimd door de Duitsche troepen, die, eer zij vertrokken, eenige huizen in brand staken en de noordelijke brug over de Schelde opbliezen, aldus voorloopig afziende van een indringen in het land van Waes. Gisteren hebben de Duitschers, terwijl zij naar Dendermonde opdrongen, het
290 zuidwestelijk gedeelte der positie aangevallen, teneinde een offensieve beweging der Belgische troepen te voorkomen, welke de ontwikkeling der Duitsche operaties tegen Dendermonde zou hebben kunnen verijdelen. Dat de Duitschers teruggeslagen zijn en met groote verliezen Dendermonde moesten verlaten, wordt verklaard uit het feit, dat zij de stelling niet konden behouden zonder gevaar van afgesneden te worden van het gros
295 hunner legers.

Duitschers en Oostenrijkers in België.

300 ANTWERPEN, 5 Sept. (Reuter.) Uit het hoofdkwartier is het bevel gegeven, dat Duitschers en Oostenrijkers België hebben te verlaten den zesden September, binnen 24 uren. Deutsche en Oostenrijksche onderdanen, in België genaturaliseerd, moeten op denzelfden datum de versterkte vesting Antwerpen verlaten.

De Belgische neutraliteit en Frankrijk.

305 BERLIJN, 6 Sept. (W. B.) De correspondent van het "Berl. Tageblatt" te Brussel meldt: Een sinds vijftien jaren te Parijs woonachtig Duitscher, die volkomen met de Fransche uniformen bekend is, verzekert, dat hij, in den morgen van den derden Augustus, dus vóór den afloop van den termijn van het Duitsche ultimatum aan België, vernomen hebbende, dat zich Fransche troepen aan het Brusselsche station bevonden, zich
310 daarvan is gaan overtuigen en inderdaad 's middags om drie uur twee Fransche infanterieregimenten op het stationsplein vond. Dienzelfden morgen werd door Duitschers nabij de lijn Bouillon-Paliseul, dicht bij de Fransche grens in de richting Sedan, een Fransche cavalerist gezien, die den weg vroeg naar het dichtstbijzijnde dorp. Twee uur later werd de opmarsch van Fransche troepen uit dat dorp gemeld. Namen en adressen der getuigen zijn steeds beschikbaar. De Fransche troepen maakten derhalve door hun opmarsch op Belgisch grondgebied, inbreuk op de
315 Belgische neutraliteit vóór den afloop van het ultimatum, een en ander met goedkeuring van België.

De Duitschers tegen Antwerpen.

320 ANTWERPEN, 6 Sept. (Eigen bericht.) (Officieel.) In de mededeeling van Zaterdag werd vermeld, dat de Duitschers één aanval deden tegen een gedeelte van de zuidersector der versterking van Antwerpen te Boschcapelle en teruggeslagen worden. De uitslag bleek beter dan de eerste inlichtingen deden veronderstellen. De verkenning van heden, Zondag, op het slagveld laat toe het aantal doden door de Duitschers
325 achtergelaten te schatten op een duizendtal. De Duitsche troepen zijn in wanorde in de richting Vilvoorden teruggetrokken, zeer gedemoraliseerd, volgens verklaringen van krijgsgevangenen, wegens de mislukking en de aanzienlijke verliezen. Deze zijn grootendeels te wijten aan de uitwerking van het veldgeschut der Belgen, die slechts luttele verliezen leden.

330 **DUITSCHLAND.**

De Keizerin naar Dantzig.

BERLIJN, 6 Sept. (Reuter.) De Keizerin vertrok hedenmorgen naar Dantzig.

Ten behoeve van de Deutsche vloot.

335 BERLIJN, 5 Sept. (W. B.) In aansluiting aan vroegere gelijksoortige besprekingen werd heden in het gebouw van den Rijksdag onder voorzitterschap van den eersten vice-president, dr. Paasche, een bespreking onder de voornaamste leden van de burgerlijke partijen gehouden met het doel den vasten wil van de afgevaardigden, die er zeker van zijn den Rijksdag en het Deutsche volk achter zich te hebben, te kennen te geven om
340 ook voor den strijd ter zee alle krachten van het Deutsche volk tot het uiterste in te spannen. Overeenkomstig de hooge politieke beteekenis van het genomen besluit werd onmiddellijk na afloop der beraadslaging de volgende mededeeling ter kennis van de

Staatssecretaris van marine gebracht: "Ondergeteekenden, leden van den Rijksdag, verklaren zich bereid bij hunne partijen en in den Rijksdag te bepleiten, dat alle maatregelen van het departement van marine, die de oorlogsmoed vereischt, worden goedgekeurd. In het bijzonder zijn zij bereid op te komen: 1o. voor onmiddellijke vervanging van verloren schepen; 2o. voor onmiddellijke toepassing van alle maatregelen, tot welke in 1912 is besloten; 3o. voor den onmiddellijken bouw van de aanvullingsschepen, die eerst in 1915 op stapel zouden worden gezet; 4o. voor vermindering van de levensduur der schepen van 20 op 15 jaren. Get. Paasche, Gamp, Erzbergen, Gröber, Wiemer, graaf Westerp, Schultz (Bromberg)."

ENGELAND.

Kustvuren.

LONDEN, 5 Sept. (Reuter.) De Admiraliteit bericht, dat de vuren aan de oostkust van Engeland bij dag en bij nacht onmiddellijk, zonder voorafgaande waarschuwing, gedoofd zullen kunnen worden.

Een officieele tegenspraak.

Het Engelsche consulaat-generaal voor Nederland te Rotterdam deelt officieel mede d.d. 5 Sept.: "Volgens een uit betrouwbare bron ontvangen bericht zouden zeven Duitsche torpedovernielers en torpedobooten in beschadigden toestand te Kiel zijn aangekomen, terwijl bovendien schijnt te kunnen worden aangenomen, dat enkele andere in de nabijheid van het Kanaal gezonken zijn. Het Duitsche consulaat-generaal te Amsterdam deelt de ontvangst op 5 September mede van een telegram van het ministerie van buitenlandsche zaken te Berlijn van den volgenden inhoud: Het Reuterbericht uit Londen, meldende dat zeven Duitsche torpedojagers in beschadigden toestand te Kiel zijn aangekomen, terwijl eenige andere torpedovernielers in de nabijheid van het Noord-Oostzee Kanaal gezonken zijn, waarschijnlijk na een ongelukkig gevecht met Russische oorlogsbodems, is van het begin tot het einde onjuist.

Een bestuurbare luchtballon boven Woolwich.

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) De geheimzinnige luchtballon, die over Woolwich is gevlogen, was een Engelsche.

Duitschland en de Mohamedanen.

KONSTANTINOPEL, 6 Sept. (W. B.) Naar de "Tanin" verneemt hebben de Duitschers besloten de Mohamedaansche soldaten uit Algiers, die in de jongste gevechten krijgsgevangen zijn gemaakt, in vrijheid te stellen, voorzoverre zij niet als vrijwilligers zijn uitgerukt. Zij moeten dan verklaren geen vijandschap tegen Duitschland te koesteren. Zij zullen in de gelegenheid worden gesteld zich naar Konstantinopel te begeven.

FRANKRIJK.

Een afgevaardigde gesneuveld.

Zooals men weet, telt het Parlement verschillende dienstplichtige leden die allen thans hun oorlogsbestemming gevolgd zijn. Tot hen behoort ook de 39-jarige Pierre Goujon, advocaat te Parijs. Hij is als reserve-luitenant der infanterie gesneuveld bij Lunéville. Enkele dagen vóór zijn vertrek naar de grenzen schreef hij een artikel over de partij-verhouding in zijn vaderland, waarin hij o.m. zeide: "Ik wil de broederhand reiken aan onzen tegenstanders. Ik begeer allerminst hun illusies te niet te doen, welke edelmoedig waren en den indruk wekken dat zij een worsteling als deze onmogelijk achtte. Wij stonden in werkelijkheid niet zoo ver van elkaar verwijderd als onze oneenigheden deden veronderstellen – en het beste bewijs daarvoor is, dat wij thans onmiddellijk verzoend zijn in de gemeenschappelijke liefde voor het vaderland. "Enkelen onzer hoorden temidden van het onderlinge strijdrumoor niet het wapengekletter van de tegen ons in het veld komende legers – anderen hadden méér ervaring en scherper vooruitzienden blik, doch waren ten slotte niet minder idealistisch. "Het naderend gevaar moge ons leeren elkaar niet te beschuldigen en meer aandacht te wijden aan de denkbeelden en opvattingen van anderen, in plaats van als vijanden tegenover elkaar te gaan staan, het lot dwingt ons immers te eenigertijd schouder aan schouder te staan en zelfs de herinnering aan geschillen te vergeten."

TURKIJE.

Turksche maatregelen.

KONSTANTINOPEL, 5 Sept. (W. B.) In de dezer dagen afgekondigde bekendmaking van het ministerie van marine wordt bepaald, dat de verboden zone aan den ingang van de Bosporus zich zal uitstrekken van de Rumeli-vuurtoren tot Messarburnu bij

410 Boejackdere, dus over een lengte van ongeveer 10 K.M. Hieruit blijkt, dat de
aanvankelijk betrekkelijk nauwe mijnenzone belangrijk is uitgebreid. Het legerbestuur
laat bij trommelslag bekend maken, dat de reservisten en de niet-geoefende landstorm
tot aan den leeftijd van 45 jaren, die beschouwd werden als vrijgesteld van den
dienst, met ingang van heden onder de wapenen moeten komen.

415 **BULGARIJE.**

Bulgarije en Rusland.

SOFIA, 6 Sept. (W. B.) De "Utro" geeft een artikel weer van den leider der Russische
nationalisten Sawenko in de "Kiewjanin", waarin een verklaring van den Russischen
gezant Von Hartwig over de Russische Balkan-politiek wordt aangehaald. Hartwig zou
420 gezegd hebben, dat de Bulgaarsche gezindheid voor de Russische voorname kringen een
schadelijke sentimentaliteit is. Een sterk Bulgarije zou een onverzoenlijke vijand
van Rusland zijn en zeker een verbond met Oostenrijk-Hongarije aangaan. De Russische
en Servische belangen daarentegen loopen op geen enkel punt uiteen, Servië is
425 derhalve de natuurlijke bondgenoot van Rusland, omdat een sterk Servië de
onverzoenlijke vijand van Oostenrijk-Hongarije zou zijn. Evenals de weg van Rusland
naar de zeeëngte slechts over puinhoopen zou gaan, zoo staat Oostenrijk-Hongarije het
denkbeeld van een Groot-Servië in den weg. Sawenko eindigt aldus: Dat denkbeeld van
Hartwig zal voortblijven leven, omdat het in overeenstemming is met de levensbehoefte
430 oprechtheid ten aanzien van de tegenwoordige politiek van Rusland. Indien Bulgarije
dit niet mocht willen inzien, dan zal het een slachtoffer worden van de Russische
politiek."

VEREENIGDE STATEN.

435 **Maatregelen in verband met den oorlog.**

WASHINGTON, 6 Sept. (Reuter.) De minister van Buitenlandsche Zaken, Bryan, verzoekt
een crediet van een millioen dollars voor noodzakelijke uitgaven tengevolge van
buitengewone werkzaamheden van de vertegenwoordigers van de Vereenigde Staten in het
440 buitenland in verband met den oorlog. President Wilson gaf instructies aan het
departement van Marine voor de in werking stelling van een draadlooze telegrafie-
installatie te Tuckerton (New Jersey) ten gebruike zoowel van vertegenwoordigers van
de oorlogvoerende als van neutrale staten, een en ander op dezelfde voorwaarden en
onder scherpe controle.

445 **TELEGRAMMEN.**

De kroning van den Paus.

ROME, 6 Sept. (Reuter.) De "Agenzia Stefani" bericht: "Hedenochtend heeft in de
Sixtijsche kapel in tegenwoordigheid van de kardinaals-bisschoppen van het
pauselijke hof, het corps diplomatique bij den Heiligen Stoel en het patriciaat van
450 de orde van Malta de kroning plaats gehad van Benedictus XV. De zeer plechtige
ceremonie was te 2 uur 's nam. afgelopen."

Nederland en de Oorlog.

Uit Maastricht.

455 Onze Maastrichtsche berichtgever meldt: Nu inderdaad gebleken is, dat de douane-
beambten in Belgisch Limburg den schepen op de Zuidwillemsvaart den doortocht
weigeren en ook de boeren uit de Belgische gemeenten met hunne landbouwproducten niet
over de grenzen willen laten om die aan de markt te Maastricht af te zetten, vreest
460 men dat de markt weldra niet genoeg aanvoer zal bevatten en als noodzakelijk gevolg
daarvan de uitvoer van landbouwproducten naar de provincie verboden zal worden. De
vele hier vertoevende Belgen zullen daar mede de dupe van wezen. Men heeft den
Belgischen consul, den heer Stadler, hiervan in kennis gesteld; hij zal zien hoe de
quaestie is op te lossen. Om 5 uur trok gistermiddag een karavaan van de Tongersche
poort door de stad. Zij bestond uit ongeveer 12 paarden, 38 kooien en kalveren, een
465 rijtuigje met personen en eenige mannen. Ze kwamen uit Heure le Romain en brachten
hun vee in veiligheid.

Werf Conrad.

470 De directie der Werf Conrad te Haarlem stelt jaarlijks haar personeel in de
gelegenheid tegen matigen prijs steenkolen te bekomen. In verband met de huidige
tijdsomstandigheden heeft de directie haar personeel laten weten dat ze bereid is
voorschotten te verlenen op gemakkelijke voorwaarden van afbetaling, teneinde
levensmiddelen in te slaan. ("Opr. H. Ct.")

475 **Laatste Berichten.**

Oostenrijkers en Montenegrijnen.

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) Uit Cettinje wordt aan de "Messaggero" geseind, dat de Montenegrijnen de Oostenrijkers in Herzegowina hebben verslagen en veel munitie, levensmiddelen en oorlogstuig buit hebben gemaakt.

480

De Regeerings-Commissaris te legerplaats bij Oldebroek vraagt onmiddellijk aanbiedingen van voorhanden zijnde zeer groote houten loodsen of keten met prijsopgaven klaar opgezet in de legerplaats, maar vervoer voor Rijksrekening, en teekeningen en afmetingen in te richten voor slapen of eten. De Regeerings-

485

Commissaris HENDRIK MULLER. (31182)

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27809]

490 **EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.**

DE OORLOG

De algemeene toestand. — De positie der Duitschers in Frankrijk. — Een interview met Von Bulow. — Officieele berichten der strijdvoerende mogendheden. — Mededeelingen uit de oorlogvoerende landen.

495

De algemeene toestand.

Wij ontvangen voortdurend van alle zijden officieele mededeelingen, die wij in onze rubrieken opnemen, zonder te pogen de daarin voorkomende verschillen op te lossen, de van elkaar afwijkende mededeelingen zelfs aan te duiden. Het is duidelijk, dat wanneer een consul, namens zijn regeering een feit mededeelt, en een andere consul, namens zijn regeering, dat feit beslist tegenspreekt, één dier mededeelingen onjuist moet zijn, op een vergissing moet berusten. Zoo gaat het met de mededeeling van de Duitsche torpedobooten en vernielers, die in beschadigde toestand te Kiel zijn aangekomen, door de Engelsche regeering medegedeeld, door de Duitsche regeering beslist tegengesproken. Evenzoo met de berichten door de Oostenrijksche regeering vermeld omtrent de overwinningen van generaal Auffenberg nabij Zamorce en Tyschtsy, die door de Russische regeering beslist onjuist worden genoemd. Is het moeilijk bij deze, en vele andere tegenspraken, het juiste midden, de waarheid op te doen, het blijkt even moeilijk zelfs voor de best ingelichte bladen, zich van onjuistheden te onthouden. Wij zullen niet spreken van redeneeringen, die in 't geheel niet te controleeren zijn. Maar van eenvoudige feitelijke mededeelingen. Zoo ontvangen wij hedenmorgen uit Londen het bericht, dat volgens een telegram uit Ostende aan de "Times", de Duitsche keizer Woensdagavond te Brussel was in het hotel Bellevue. Op den avond van dien dag benoemde de keizer tot gouverneur van België den generaal Von Süttewitz. En de Duitsche Kroonprins gaf dien avond een feest in het koninklijk paleis te Laeken. Dat meldt de "Times" van heden. En volgens de Duitsche officieele berichten was de keizer op Woensdag en volgende dagen bij het leger van den kroonprins, dat ongeveer ter hoogte van Verdun in gevecht gewikkeld was, en begaf hij zich van daar naar Nancy, waar hij de bewegingen van het leger van generaal Von Heeringen bijwoont. Terwijl bovendien al lang bekend is, dat niet generaal von Süttewitz, maar de generaal Von der Goltz tot gouverneur-generaal van België is benoemd.

510

515

525

530

535

Wij vestigen op deze dingen de aandacht, om te doen zien hoe ontzettend moeilijk het is, juiste berichten te krijgen, goede inzichten te verkrijgen, en de waarheid te weten te komen, in kleine en groote zaken. Want waar een voortdurende tegenspraak heerscht tusschen de verschillende mededeelingen, van meer en minder belangrijken aard, daar kan het niet anders of er moeten onjuiste begrippen ontstaan, op onjuiste mede mededeelingen gegrond. Evenzoo gaat het met de beschuldigingen van wreedheden, van schending van het oorlogsrecht, van het gebruik van dum-dum-kogels, van het opsteken der witte vlag om den vijand uit zijn stellingen te lokken en dan neer te schieten. Zulke verhalen komen in elken oorlog voor, en zullen wellicht over en weer wel eenigen grond van waarheid hebben. Maar het is voor den buitenstaander moeilijk uit te maken, waar die waarheid schuilt, en of er waarheid in schuilt. De berichten van het oorlogsveld zelf zijn schaars vandaag. De opmarsch der Duitsche troepen in Frankrijk wordt voortgezet. Op het bijgaande kaartje hebben wij depositie der legers aangegeven zooals die uit Fransche en Engelsche bronnen is op te maken. Daaruit zou af te leiden zijn, dat het Fransche leger niet in de stellingen van het kamp te Chalons is, maar zich ten zuiden daarvan bevindt.

540 Alle commentaren op dien toestand, van Fransche en Engelsche zijde, hebben wij in de telegrammen medegedeeld. Het zal straks blijken, in hoeverre die juist zijn. Wel zijn er enkele mededeelingen, die uit verschillende Engelsche bladen te putten zijn, en die een tegenspraak vormen, tusschen de mededeelingen en waardeeringen van een zelfde

545 de waarheid. In de "Nation", het bekende Engelsche weekblad, wordt gezegd: "Onze gewonden hebben allen hetzelfde verhaal te vertellen. De Duitsche infanterie valt nog steeds in gesloten gelederen aan; zij tracht alles nog voor zich uit te werpen door het gewicht van haar massa. Haar schieten wekt de minachting van onze mannen. Daarentegen hebben de Duitsche machinekanonnen en vooral hun zware vuurmonden, geleid

550 door verkennde vliegtuigen, die rookende bommen laten vallen op de stellingen die onder vuur genomen moeten worden, een versch[r]ikkelijke uitwerking. De Duitsche ruitery is blijkbaar niet tegen de onze opgewassen. Het succes van hun voordrukken danken de Duitschers aan hun getalsterkte, aan hun roekeloos verspillen van menschen, aan hun voortreffelijke organisatie en aan hun zware Krupp-kanonnen."

555 De "Manchester Guardian bevat een verhaal van een Engelsch soldaat, die vertelde over het gevecht bij Bergen, in Henegouwen: "Zondag werkten wij den geheelen dag bij Bergen zoo hard wij konden om loopgraven aan te leggen. Waren blij een goede dekking te hebben, om daar uit met geweervuur te kunnen werken. Den nacht bleven wij in de loopgraven, maar Maandagmorgen werden wij er in zeer korten tijd door het Duitsche vuur uit verdreven. Het was bijna belachelijk zulke mooie loopgraven te hebben

560 gemaakt en er dan zoo uitgeschoten te worden. Zij hadden ons ongetwijfeld aan 't werk gezien, want tijdens het gevecht zweefden Duitsche vliegeniers boven ons hoofd. Toen wij Dinsdag appèl hielden, bleken er nog maar 230 man over te zijn. Maandagochtend telde onze afdeeling 1350 man." Zoo is er verschil in de mededeelingen omtrent de

565 feiten, en omtrent de resultaten, een verschil dat elk oordeel waardeloos maakt, en ons slechts de eindresultaten overlaat. Die eindresultaten zijn voorloopig voor de Fransch-Engelsche legermacht niet bemoedigend. Steeds blijft zij terugtrekken, met welk doel is niet duidelijk. Maar aan Fransche zijde worden de geleden nederlagen en verliezen erkend. De oud-minister

570 Pichon schrijft in het "Petit Journal": "Zelfs al zijn wij hier en daar overwonnen, vaker overwonnen dan wij overwinningen behaalden, toch blijven wij in staat vol te houden. De lange duur van den oorlog zal ons redden." Een soortgelijke meening verkondigt Clemenceau, de tijger, in de Engelsche "Daily Mail". Ook hij zegt: "Al worden wij verslagen en nogmaals verslagen, wij zullen daarom den strijd niet

575 opgeven. Wij wisten, dat wij een nederlaag zouden lijden, maar wij bieden tegenstand met groote taaiheid, en houden nog veel troepen in reserve voor den strijd die nog komen moet."

Uit deze en soortgelijke redeneeringen kan men opmaken, dat de Franschen niet in de laatste plaats bouwen op de kracht hunner bondgenooten. De hulp der Engelschen, die

580 straks wel zullen optreden met hun vloot, als de Duitsche legers uitgeput zijn, die der Russen, die eindelijk de Duitsche legers wel zullen verslaan, worden door Frankrijk verwacht, om de eindelijke beslissing te verkrijgen ten gunste der bondgenooten. Wat Clemenceau aanvoert over het doel van den strijd: "Wij strijden voor de waardigheid der menscheid, vóór het recht, voor het voortbestaan der

585 cultuur, wij strijden voor de naties van Europa, opdat zij kunnen leven zonder onder den voet eener andere natie te geraken" – dat zegt Von Bülow, de Duitsche oud-kanselier, van de Duitsche zijde ook: "Onze overwinning verzekert rechtvaardigheid en orde, en de ontwikkeling van Europa en de geheele wereld. Voor ons Duitsche volk staat het vast, dat de uitslag van dezen oorlog beslissend zal zijn voor de vraag of

590 de Duitsche geest en de Duitsche beschaving de wereld levenskracht zullen geven, of dat zij ten offer vallen zal aan barbaarscheid, verderf en slavernij."

Beide groepen strijden dus voor beschaving, tegen barbaarscheid, tegen slavernij, vóór de cultuur. Als de beschaving en de cultuur konden spreken, zouden zij, met den palmtak des vredes in de hand, tot elk der strijdende partijen zeggen: "Gij zegt voor

595 ons te strijden, in ons belang duizenden op te offeren. Maar begrijpt gij dan niet, dat wij door u allen veel beter worden gediend, zoo gij de wapens neerlegt, en u vereenigt voor het werkelijke beschavingswerk, het werk des vredes, dat welvaart, gerechtigheid en onderlinge liefde heet." Maar bij een strijd als deze, met al zijn

600 gruwelen, al zijn ellende, al zijn verwoesting en vernietiging van menschen en goederen, van idealen en kunst en van beschaving te spreken – dat is wel het ergste wat men doen kan, aan beide zijden. Want waar het ook om gaat, om macht, om eer, om handel en industrie, om tastbare of ontastbare grootheden – het eenige wat erbij in de verdrukking komt is de beschaving, de cultuur, de welvaart van geheele geslachten.

605 **Op het Westelijk oorlogstooneel.**

BERLIJN, 6 Sept. (Eigen Bericht.) De Keizer begaf zich van het hoofdkwartier, nadat hij het leger van den Kroonprins had bezocht, naar het zuidelijke leger. Hij woonde daar den aanval op Nancy bij, dat zich nog slechts korten tijd kan houden. Bij de vesting Maubeuge, aan de Belgische grens, zijn enkele forten en de tusschenstellingen reeds gevallen; het artillerievuur tegen de stad is geopend. De val der overige forten wordt spoedig verwacht.

610 **Een schitterend wapenfeit.**

BORDEAUX, 7 Sept. (Havas.) In een der jongste gevechten hebben twee soldaten van het 137e regiment infanterie het vaandel veroverd van het 28e Duitsche infanterieregiment, waarvan de commandant krijgsgevangen werd gemaakt. Tot belooning van dit schitterend wapenfeit is het vaandel van het 137e versierd met het Legioen van Eer.

620 **Fransche berichten.**

PARIJS, 6 Sept. (Reuter.) Een communiqué deelt mede, dat de gevechten tusschen de vooruitgeschoven Parijsche dekkingstroepen en de Duitsche troepen, die den opmarsch naar het zuidoosten van hun rechtervleugel beveiligen, heden van meer beteekenis waren. De algemeene toestand van de legers der bondgenooten schijnt goed te zijn. De bezetting van Maubeuge blijft hardnekkig weerstand bieden. In ons centrum en op den rechtervleugel (Lotharingen en de Vogezen) wordt de strijd voortgezet, zonder dat verandering in den toestand gemeld wordt.

630 **Ten zuiden van Dendermonde.**

ANTWERPEN, 6 Sept. (Reuter.) In den aanval, dien de Duitschers gisteren deden ten zuiden van Termonde, verloren zij 1000 man aan dooden en trokken zij zich in wanorde terug. Hun poging mislukte geheel en al. Deze tegenslag was het gevolg van het krachtdadig optreden der Belgische veldartillerie.

635 **Op het Oostelijk oorlogstooneel.**

Russen en Oostenrijkers.

PETROGRAD, 7 Sept. (P. T. A.) Officieel. De Russische legers zetten hun opmarsch in Galicië voort in de richting Lemberg. De vijand trok geleidelijk terug, waarbij eenige stukken geschut, mitrailleurs en caissons in onze handen vielen. Bij de rivier de Guila Lipa had de vijand een, van nature reeds sterke stelling bezet, welke hij onneembaar achtte. Bovendien deed hij een poging ons voortrokken tot staan te brengen door een flankaanval aan de zijde van Halicz. Na een hevig gevecht wierpen wij de Oostenrijkers terug, hen zware verliezen toebrengende. Wij begroeven op het slagveld 4800 doode Oostenrijkers. Wij veroverden een vaandel, 32 kanonnen, legertrainen en maakten veel krijgsgevangenen, o.w. een generaal. Ten zuiden van Warschau hebben wij alle aanvallen der Oostenrijkers afgeslagen. Daarna gingen wij op onzen rechterveugel tot het offensief over en dwongen den vijand tot den terugtocht, waarbij ons drie kanonnen, tien mitrailleurs en meer dan duizend krijgsgevangenen in handen vielen. De verliezen der Oostenrijkers moeten volgens de verhalen der krijgsgevangenen aanzienlijk zijn.

650 **Het Russische leger in Oost-Pruisen.**

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) Volgens inlichtingen aan Reuter verstrekt is de positie van het Russische leger in Oost-Pruisen als volgt: Het heeft Tilsit bezet en nadert de versterkte lijn aan de Deime-rivier langs den zuideroever van de Pregel. Eén linie strekt zich uit over Tapiau, Allenburg, Gerdauen en Angerburg. De cavalerie van dit korps verwoestte Korschen en Rastenburg. De linie langs de Mazurische meren is nog altijd in handen van den vijand. Ten westen van deze meren strekt het Russische front zich uit van Johannsburg tot Nilawa en Neshawa. Een geblindeerde Duitsche trein verscheen aan den linkeroever van den Weichsel, bombardeerde Nishawa en begaf zich daarna naar Alexandrowo. De verdere Russische linie strekt zich uit langs den Weichsel over Kola, Serads, Petrokof, Radom en Toezeffow.

655 **De stemming in Rusland.**

LONDEN, 6 Sept. (Reuter.) De stemming in Rusland is kalm, doch zeer vaderlandslievend. De geruchten betreffende troebelen in eenige provincies zijn valsch.

Op Zee.

670 **De ondergang van de "Runo".**

LONDEN, 7 Sept. (Reuter.) De correspondent van de *Daily Telegr.* te Grimsby geeft een uitvoerig relaas van de ramp die de stoomboot "Runo" van de Wilsonlijn is overkomen. (Zooals reeds is gemeld, is dit schip aan de Engelsche oostkust op een mijn geloopt en gezonken). De correspondent verklaart dat de officieren van oordeel zijn, dat een
675 zeventig opvarenden, die nog vermist worden, gered zijn door visschersbooten. De passagiers waren geen vluchtelingen maar Russische reservisten, die uit Amerika zijn teruggeroepen. De kapiteins van de trawlers toonden buitengewone moed. Een der booten kon het wrak alleen naderen langs een weg die met mijnen bezaaid was. Men wees den kapitein op het gevaar, maar hij antwoordde eenvoudig: De duivel hale die mijnen;
680 het is onze plicht de ingevaar verkeerende het leven te redden of het onze te verliezen.

Op het Westelijk Oorlogsterrein.

685 Wij hebben ditmaal op grond van de jongste Fransche berichten de positie der Duitsche legers op de kaart weergegeven. Het eerste Duitsche leger (het meest westelijke), dat van generaal Von Kluck, bevindt zich ten Oosten van La Ferté-sous-Jouarre, aan de Marne. Het tweede, dat van generaal Von Bülow, blijkt Reims te hebben ingenomen en is opgerukt naar Chateau-Thierry, en ten Oosten daarvan, eveneens aan de Marne. Omtrent het derde leger (van generaal Von Hansen) wordt niets vermeld. Het zal vermoedelijk
690 wel ageeren in aansluiting met de beide reeds genoemde legers. Het leger van den hertog van Wurtemberg (het vierde), marcheert naar het Zuiten [Zuiden?] ten Westen van het woud van Argonne, tusschen Suippes en Villo-sur-Tourbe. Suippes ligt oostelijk van het kamp van Châlons, dat blijkbaar door de Franschen verlaten is. Over het vijfde leger (van den Duitschen Kroonprins) wordt evenmin iets vermeld. Het
695 ageert vermoedelijk tegen Verdun. Het zesde (Kroonprins van Beieren) en het zevende (generaal von Heeringen) schijnen nog steeds te ageeren ten Oosten van de fortelinie aan de Fransche oostgrens. De plaats Deinville, waar het zevende leger zou teruggeslagen zijn, is op de kaart niet te vinden. De Keizer woonde, volgens een
700 Duitsch bericht, den aanval op Nancy bij. Hij is dus blijkbaar van het leger van den Duitschen Kroonprins naar dat van generaal Von Heeringen getrokken, dat tegen Nancy ageert. De Engelsch-Fransche linie, ten Zuiden van de Marne, is op de kaart door een zwarte lijn aangegeven.

DUI TSCHLAND.

705 **Een interview met Bülow.**

BERLIJN, 5 September. (Corr. Norden.) De heer Bjoern Bjoernson werd door prins Von Bülow ontvangen, die zich thans te Berlijn bevindt, om dichter te zijn bij de gebeurtenissen die hij met belangstelling volgt. Bjoernson richtte tot hem voor alles de vraag, hoe hij dacht over het verder verloop van den strijd. Von Bülow antwoordde
710 hoogst ernstig: "Wij zullen overwinnen, omdat wij moeten overwinnen; het Duitsche volk is nog nooit zwakker geweest dan zijn vijanden, wanneer het zoo eensgezind was, en nooit in den loop van zijn langdurige wisselvallige geschiedenis was het zoo eensgezind als thans. Hoe dikwijls hebben scherpzinnige waarnemers van ons politiek leven, hoe dikwijls kenners van onze
715 "volkswil!", hoe dikwijls heeft Bismarck geklaagd, dat het ons Duitschers zoo moeilijk valt, kleine verschillen van meening ondergeschikt te maken aan een groot gemeenschappelijk doel. De wervelwind, die dezer dagen over ons is heengegaan heeft weggevaagd wat bekrompen en klein aan ons was. Deze oorlog heeft ons allen beter gemaakt. Een sociaal-democraat, de Rijksdagafgevaardigde dr. Suedekom, heeft in Zweedsche bladen, in een openlijke verklaring aan het gevoelen van het geheele volk uiting gegeven toen hij schreef: "Hier in Duitschland zijn
720 alle partijen en alle klassen der bevolking van de overtuiging doordrongen, dat zij moeten overwinnen of ondergaan: wanneer Goethe weder in ons midden zou vertoeven zou hij veel terugnemen wat hij over de Duitsche ondeugden heeft gezegd en geklaagd. Wanneer Bismarck en Richard Wagner weder zouden opstaan, zouden zij tevreden zijn met hun volk. Met ons strijdt echter niet alleen de geest van het Duitsche verleden, wij strijden ook voor de Europeesche
725 beschaving en haar voortbestaan en haar toekomst. Onze overwinning verzekert rechtvaardigheid en orde, welstand en ontwikkeling van Europa en de geheele wereld. Napoleon heeft op St. Helena gezegd, dat de wereld binnen 100 jaar Kozaksch of Republikeinsch zou zijn. Met de voorrechten van dezen of genen regeeringsvorm zullen wij ons thans niet 't hoofd breken. Ik persoonlijk geloof rotsvast aan de superioriteit en duurzaamheid van verstandige
730 monarchistische instellingen voor ons Duitsche volk. Het staat echter vast, dat de uitslag van dezen oorlog zal beslissen over de vraag of de Duitsche geest en de Duitsche beschaving de wereld levenskracht zullen geven, of dat deze moet ten offer vallen aan barbaarschheid, verderf en slavernij. Daarom zullen wij het zwaard niet uit de hand leggen, voor dat ons land tegen den terugkeer van zulk een roekeloozen aanval voor langen tijd is gewaarborgd, en
735 totdien wij in Europa een toestand zullen hebben hersteld, die de mogelijkheid van een vreedzame en rustig samenleven der volken verzekerd. Het volk welks grootste koning zeven

jaren lang tegen half Europa in 't veld stond, dat 100 jaar geleden een keur van troepen op de been bracht, om voor Europa's bevrijding van de Fransche wereldheerschappij te strijden, zal ook in een langdurigen oorlog zeker niet moedeloos het hoofd laten zinken. Maar niet alleen in Duitschland heeft de oorlog verheffend gewerkt, over Oostenrijk-Hongarije is hij als een zuiverend onweer gegaan. Welk een verwrongen beeld hebben voor den oorlog Engelsche en Fransche staatslieden en publicisten van het beweerde uiteenvallende Habsburgsche rijk ontworpen. Hoe heeft de loop der gebeurtenissen deze voorspellingen gelogenstraf. Prins Bismarck heeft gelijk gehad, toen hij zeide, dat wanneer keizer Frans Jozef te paard zou stijgen, hem al zijn volkeren zouden volgen. Hoewel de Tsjechen op de Duitschers, deze op de Slowenen, de Roemenen op de Hongaren en de Ruthenen op de Polen dit of dat hebben aan te merken, toch verkiezen zij allen, ondanks incidenteele wrijvingen, een verder samenleven met oude landgenooten boven de Russische heerschappij. — "En Italië?" vroeg Björnson den prins, die zooals bekend is, 20 jaar geleden als gezant te Rome werkzaam was en daar thans 's winters in de Villa Malta woont.

"Ik meen," antwoordde de prins, "dat het Italiaansche volk, de ernstige fout in zijn geschiedenis zou begaan, wanneer het zich door Engelsche, Fransche en Russische inblazingen liet verleiden, een vijandige houding tegen Oostenrijk-Hongarije aan te nemen. Ik weet zeer goed dat er tusschen Italië en Oostenrijk-Hongarije de herinnering aan een langdurigen en verbitterden strijd staat. Ik ken de levendige deelneming van het Italiaansche volk aan het lot van zijn stamgenooten in Oostenrijk. Ik ken ook de banden, die Italië en Frankrijk verbinden, den invloed dien Engeland steeds in Italië heeft uitgeoefend niet alleen door zijn vloot, maar ook door de herinnering aan de Engelsche sympathieën voor de Italiaansche vrijheidsbeweging en de herinnering aan het toevlucht die de Italiaansche strijders voor de vrijheid in Engeland hebben gevonden. Ik ken ook de voorliefde van vele Italianen voor de Engelsche instellingen, die hun een voorbeeld waren. Maar dit zijn gevoelens en overwegingen, die niet de kern der zaak raken; en deze is, dat evengoed als het lot van Oostenrijk, de toekomst van Italië afhangt van de overwinning der Duitsche wapens. Tusschen de wording en de levensvoorwaarden van het Italiaansche volk en onze Duitsche ontwikkeling bestaat een overeenkomst die niet enkel van uiterlijken aard is. Beide volkeren hebben later dan andere, veel later dan de Engelschen, Franschen en Spanjaarden hun eenheid verkregen. Dat lag aan het vroegere overwicht van Frankrijk, dat berustte op de versnippering van Italië en Duitschland. De verstandigste Fransche staatsman in de tweede helft van de vorige eeuw, Thiers, wist wat hij deed, toen hij het Italiaansche, zoowel als het Duitsche streven naar eenheid heftig bestreed, want hij voorzag, dat daardoor het overwicht van Frankrijk in gevaar zou komen, de hegemonie, welke het uitoefende van den tijd van Richelieu tot Napoleon III toe. Het genie van de beide groote staatslieden, Bismarck en Cavour is het gelukt, door hun meerderheid in de staatkunde, de Duitsche en Italiaansche eenheid tot stand te brengen. Italië's positie, als groote mogendheid, zijn onafhankelijkheid en eenheid staan en vallen met Duitschlands machtspositie. De verzwakking van Duitschland zou op Italië's positie in de Middellandsche Zee en daarmee op Italië's totale positie onvermijdelijk een verstrekkenden invloed uitoefenen. De triomf van het Panslavisme zou de Italiaansche beschaving op het Italiaansche volkswezen op geheel andere wijze bedreigen, dan de misgreep van dezen of genen beambte in Zuid-Tirol of Triest. Het optreden van Italië tegen Oostenrijk-Hongarije na tientallen van jaren, dat het bondgenootschap duurde zou een onrecht zijn tegen het volkenrecht, zooals de wereld er nog geen heeft gezien. En erger nog. Hier zou het woord van Talleyrand, nadat de hertog van Enghien was doodgeschoten, juist zijn: "c'est pire qu'un crime, c'est une faute". Hiermede zou het tafellaken tusschen Italië en Duitschland worden doorgesneden. Italië zou zijn toekomst en zijn wereldpositie daarmee in een oogenblik van kleinheid en lichtvaardigheid offeren aan holle beloften."

Toen vroeg van Bülow op zijn beurt ten slotte: Hoe staat het met Skandinavië? Wie zou het zich niet herinneren, welke waardeering die de warme sympathie in Duitschland steeds voor Noorwegen hebben bestaan? De opvoering van de Skandinavische drama's, van Ibsen, Björnson, Strinberg, bij het Duitsche volk hebben gevonden? Wie zou het zich niet herinneren, hoeveel Duitschers Skandinavië hebben bezocht en de liefde voor deze landen hebben medegebracht. Herinnert het zich niet de sympathie van onzen keizer, voor de Noorsche volken. Vraag hun slechts dit eene: welk gevaar zou Noorwegen, zou eenig Skandinavisch land, zou een van onze vreedzame naburen van Duitschland dreigen? Zijn wij niet 43 jaren lang een vreedzaam land geweest, totdat wij werden aangevallen? Ik kan zonder overdrijving zeggen: wij waren het vreedzaamste land ter wereld! Hoevele oorlogen hebben intusschen Frankrijk, Engeland en Rusland, in Afrika en Azië gevoerd? Hoe hebben zij hun bezittingen uitgebreid? Wanneer hebben wij ons ooit vergrepen aan de rechten of belangen van andere landen? Zwitserland, Nederland, Zweden, Noorwegen, Denemarken, alle weten dat wij niets kwaads tegen ze in het schild voeren. Wanneer thans millioenen Duitsche soldaten in het veld staan, strijden zij voor den toekomstigen vrede, voor de toekomst en de vrijheid der volkeren. En aan het Duitsche volk zal het woord van den Psalmddichter worden vervuld: Ik zal niet sterven, maar leven".

ENGELAND.

De houding der Engelsche arbeiders.

805 Het parlementaire comité van het Trade Union Congress heeft aan de vakvereenigingsmannen in Engeland een manifest gericht, waarin o.a. het volgende wordt gezegd: Het parlementaire comité is overtuigd, dat voor zoover ons land betreft, een zeer belangrijke factor in de tegenwoordige Europeesche worsteling moet

810 worden overwogen – namelijk, dat in geval het stelsel van vrijwilligen militairen
dienst nu in tijd van nood zou mislukken, de eisch naar de invoering van een
nationaal stelsel van dienstplicht niet alleen met verdubbelde kracht zal worden
gesteld, maar waarschijnlijk ook onweerstaanbaar zal blijken. Het vooruitzicht op de
815 invoering der conscriptie met haar zware financieele en persoonlijke lasten, moge een
stimulans zijn voor de mannen van dit land om zich aan te melden voor de verdediging,
ten einde aldus de wereld te toonen, dat een vrij volk zich kan opwerken tot de
hoogste opoffering, ook zonder de zweep der conscriptie. Een andere factor die in
deze crisis van onze nationale historie dient overwogen en die vooral van belang is
820 voor de vak vereenigingsmannen en den arbeidersstand in het algemeen is het feit, dat
van het resultaat van den strijd waarin dit land thans betrokken is het behoud
afhangt van de vrije democratische regeering, die steeds erkend is als, en in de
toekomst ook zal blijken te zijn, de beste waarborg voor het behoud van den
wereldvrede.

825 De overweging slechts van de drukkende en brutale methoden welke een volk heeft te
dulden onder een regeering beheerscht door een militaire autocratie – steeds levend
onder de dreiging van den oorlog – moet voldoende zijn om de geestdrift op te wekken
van de natie voor het moederland tegen elke poging om gelijke toestanden te brengen
in landen, die tot dusver vrij waren van militair despotisme. Terwijl het
parlementaire comité dus den plicht uiteenzet dien allen hebben te vervullen in het
830 belang van den staat, wijst het er tevens echter op, dat ook de staat plichten heeft
te vervullen jegens de burgers die aan zijn oproep gehoor geven. Het comité dringt er
dus op aan, dat de staat voor de betrekkingen van hen, die zich voor den vrijwilligen
militairen dienst aanmelden, zal zorg dragen, en het verzoekt de regeering de noodige
maatregelen hier voor te willen overwegen. Het manifest eindigt met den kreet: Lang
835 leven de vrije instellingen van alle democratisch bestuurde landen.

Nog een Engelsch oordeel.

840 Geeft het bovenstaande manifest der arbeiderspartij een denkbeeld van de opvatting,
die men in Engeland omtrent den inzet van den geweldigen strijd heeft, duidelijk
blijkt ook de geest die in Engeland hieromtrent heerscht, uit een artikel in de
Westm. Gaz. waarin o.a. wordt uiteengezet: "Een overwinning van onze vijanden of
zelfs een onbesliste oorlog, zou ons het gevaar brengen van een hernieuwing van het
conflict bij de eerste de beste gelegenheid en Europa erger dan ooit tot een gewapend
845 kamp maken. Wij beginnen zelfs in de tegenwoordige gebeurtenissen en nemesis te zien
voor alle theorieën, die zeiden, dat veiligheid kon worden verkregen door uitbreiding
der bewapeningen. Indien Duitschland op het oogenblik boven Frankrijk het voordeel
heeft van aantal en militaire uitrusting, het hoeft om deze positie te bereiken tegen
zich zelf een coalitie doen ontstaan, die op den langen duur nog geduchter zich zal
toonen. Geen ramp kan de vermeerdering van de Russische bevolking tot staan brengen,
850 of, indien de bestaande mededinging voortduurt, aan haar bewapening, zoodat ten
slotte de bevolking van Duitschland toch zou worden ten onder gebracht. Het resultaat
schijnt nu reeds te blijken. Maar al zou een Duitsche overwinning het voorloopig
kunnen vertragen, een volgend geslacht zou het toch zeker brengen. Wij, aan onzen
kant, zouden door tegenslag gedwongen kunnen worden ons zelf tot een groote militaire
855 zoowel als tot een groote maritieme mogendheid te maken, maar laat niemand dat toch
overschatten. Alle bewapeningen zijn betrekkelijk. De vermeerdering van onze
militaire macht zou in evenwicht worden gehouden door die van onze tegenstanders, en
wij zouden in een nieuwen strijd gewikkeld worden slechts met grooter legers maar in
ongeveer dezelfde verhoudingen. En intusschen zouden al onze materieele hulpmiddelen
860 worden uitgeput en elke vreedzame vooruitgang in Europa worden vertraagd tot in het
oneindige. Daarom als we nu vechten en vechten tot het einde, is dit in de hoop, dat
we de menschheid en ons zelf van een zoo vreeselijk vooruitzicht mogen bevrijden.

De betooging in Guildhall.

865 (*Van onzen Londenschen berichtgever*). LONDEN, 4 Sept. Het spijt mij in zoo verre dat
er geen programma's zijn uitgegeven in de meeting, die ik juist bijwoonde, omdat ik
nu geen enkele andere tastbare herinnering behoudt aan eene bijeenkomst, die tot de
historische gebeurtenissen van onze eeuw mag gerekend worden, dan een strooibiljet
van den "Victoria League", waarop jonge mannen worden opgewekt in de gelederen te
870 treden, en dat aan den ingang der plaats van samenkomst werd uitgereikt door
boyscouts. Doch bij gebrek aan wat anders zal ik dat eenvoudig stukske papier
zorgvuldig houden bij mijn journalistieke herinneringen, omdat de meeting in den
eeuwenouden Guildhall der City of London een buitengewoon karakter droeg. Ik meldde u
reeds dat de Eerste Minister aan de Lord Mayors der grootste Engelsche steden gemeld
had dat hij en anderen zijner collega's in die steden zullen komen spreken om den

875 Engelschen, die dit nog niet begrijpen mochten, te verklaren, waarom hun land in den
Europeeschen oorlog is gewikkeld en om jonge mannen op te wekken zich onder den Union
Jack te komen scharen. Het was begrijpelijk, dat de eerste vier meetings zou gehouden
worden in de City der hoofdstad en in de zaal, die altijd tot plaats van samenkomst
gediend heeft, wanneer in dagen van vreugde of in dagen van droefenis het volk door
880 zijn machthebbers moest worden toegesproken, en het was mede begrijpelijk, dat de
Eerste Minister zelf zou komen spreken. Om twaalf uur zou de meeting geopend worden;
om elf uur zou de groote deur, toegang gevende tot den beroemden "banqueting-hall",
geopend worden en voor zoover er ruimte was zou ieder vrijen toegang hebben.
Aangezien perskaarten slechts in een zéér beperkt aantal uitgegeven waren, was ik wel
885 gedwongen tijdig met anderen in de rij te gaan staan, wilde ik toegang krijgen. Toen
ik kwart na tien in Gresham Street kwam, zag het er al wanhopig uit, want er was
berekend, dat de hall misschien aan een 4000 personen staanplaats zou verleen en op
het genoemde tijdstip stonden de menschen in lange, dichte rijen in genoemde straat
en in King Street – bleef ik op mijn plaats in de queue, er zou geen quaestie van
890 zijn binnen te komen. Ik begaf mij dus naar den toegang tot de binnenplaats; deze was
afgezet door een dichte rij politie-agenten, maar voor de deur van het gebouw stonden
reeds de eerste vier-, vijfhonderd, die binnen gelaten zouden worden. De politie was
zoo vriendelijk te gelooven dat ik was, wat ik hun vertelde te zijn – ik werd
toegelaten op de binnenplaats en toen met slaan van elven de deuren open gingen, ging
895 ik met het eerste "contingent" binnen. Wij hadden een uur te wachten voor de meeting
beginnen zou. Wij stonden op elkander als sardines in een blikje en hadden het vrij
benauwd op deze wijze bij een hooge zomer-temperatuur, doch het wachten was anders
zoo erg niet. Er was genoeg te zien, genoeg op te merken. In dezen ouden hall, waar
tal van opschriften langs de balken gewagen van belangwekkende vaderlandsche
900 gebeurtenissen sedert het laatst der 15e eeuw; waartal van vorsten werden ontvangen
met de groote gastvrijheid van het city-bestuur; waar elk jaar de Eerste Ministers op
9 November gewaagden van de betrekking van dit land tot andere Mogendheden; in dezen
hall waar de oude, verhavende vlaggen van de Buffs, het regiment dat nu ook zoo
dapper vocht bij Mons, herinneren aan Ramilles en Malplaquet, ging een wereldhistorie
905 voorbij aan onzen blik.
Daar verheft zich het geweldige marmeren gedenkteeken ter nagedachtenis van Nelson,
waar Britannia op een marmeren plaat grifde: "Nile, Copenhagen, Trafalgar" en er
straks misschien aan toevoegt "Heligoland" met den naam van Jellicoe als den Nelson
van ongeveer een eeuw later; daar verheft zich mede het gedenkteeken van Wellington,
910 onder wiens beeld staan de woorden "Wisdom, duty, honour". Misschien wel honderd maal
had ik die gedenkteeken aanschouwd, maar nooit hadden zij dien indruk op mij
gemaakt als zij onwillekeurig dezen ochtend deden. Ginds bevond zich het platform
voor de sprekers en autoriteiten – daarboven de vlaggen van Engeland, Frankrijk,
Rusland, België en Japan tesaâmgewerkt tot een reusachtige trofee, symbool der
915 verbonden mogendheden. De verhevenheid ging zich langzamerhand vullen. Daar kwamen de
Sheriffs en Councillors der City in hun roode waardigheidstoga's; daar zag men
bekende Parlementsleden van alle partijgroepen; daar kwam Balfour, de
vertegenwoordiger der City in het Lagerhuis; daar zag men de Ministers Masterman,
Pearse, Mc. Kinnan Wood, Birrell, allen met daverende hoera's begroet; daar kwam
920 Minister Churchill, de Admiraliteits Lord, die thans vooral zoo'n groote
verantwoordelijkheid draagt, ontvangen met een overweldigende ovatie. Op een der
gaanderijen dames, onder wie de echtgenoot van den Premier en de gade van den Lord
Mayor de eereplaats innamen. Op een andere gaanderij zat het muziekkorps der City-
politie, telkens spelende de volksliederen der nu in den oorlog verbonden staten
925 medegezongen voor zoover men de woorden kende of mede-geneuried, een voor een
daverend toegejuicht. Dan weer werd ingezet het "Rule Britannia" of het "Soldiers of
King", geestdriftig gezongen door die opgepakte menigte. Even voor twaalven kwam de
Lord Mayor op het podium in zijn eigenaardige middeleeuwsche dracht; de gouden staf,
het teeken zijner waardigheid, werd voor hem op de tafel gelegd en bij nam den
930 voorzittersstoel in. En even later verschenen de Eerste Minister Asquith en met hem
Bonar Law, de leider der Oppositie, in 's lands vergaderzaal, rechts en links van den
magistraat der City plaats nemende, begroet met schier eindeloos gejuich en hoera-
geroep.
De Lord Mayor kon eindelijk, toen het gejuich verstomd was, met een enkel woord de
935 bijeenkomst openen en daarna het woord geven aan den Eersten Minister. Met een
gelaat, waarop men kon lezen hoe zeer hij den ernst van het oogenblik gevoelde, stond
hij daar, de man, wiens naam tot in de verre geschiedenis genoemd zal moeten worden
als een der Eerste Ministers, die het lot van een wereldrijk beheerscht in de
moeilijkste tijden, die het misschien ooit heeft doorgemaakt. Toen hij spreken ging
940 van de reeks aantekeningen, die hij voor zich had, kon men een speld hooren vallen.

Ernstig, zonder een enkele poging rhetorische praal te toonen, stelde de Premier in het licht, waarom zijn land ten oorlog ging. "Wij wenschten het niet," zoo sprak hij, "wij deden tot het aller-uiteerste ons best niet medegesleept te worden in een ramp, die wij wilden voorkomen; is een oorlog, waarbij wij feitelijk geen belang hadden. 945 Maar toen door één land de schendende hand werd geslagen aan een tractaat dat wij mede-ondertekenden, toen was het onze plicht daar voor te staan. Onze eer was er mede gemoeid; hadden wij ontrouw geweest aan de verplichtingen, die dat tractaat ons jegens België oplegde, wij zouden niet langer waard geweest zijn te worden gerekend tot de groote staten van Europa, wij zouden ons ten eeuwigen dage hebben moeten 950 schamen. Toen moesten wij – toen moesten wij medegaan in den strijd om recht – want deze oorlog is een oorlog geworden van macht tegen recht."
En daarna sprak hij, blijkbaar diep onder den indruk, over 't kleine, dappere volk dat zoo zwaar wordt beproefd; dat zijn mannen ziet vallen; zijn dorpen en steden op meedoogenlooze, barbaarsche wijze ziet verwoesten, en hij wekte zijn 955 landgenooten op thans pal te blijven staan; te strijden den strijd tot het uiterste, tot 't recht zal hebben gezegevierd. Gansch Engeland moest dien strijd steunen en wie kon moest de wapenen opvatten voor hetgeen recht is. Reeds hadden tusschen de 250 en 300 duizend mannen aan Lord Kitchener's roepstem gehoor gegeven en daarvan 42000 uit Londen, maar niemand mocht achterblijven, ieder die kon, moest hun voorbeeld volgen. 960 Daarna sprak Bonar Law – hij met den Eersten Minister, die in de binnenlandsche politiek zoo lijnrecht over hem staat, met Asquith op één podium – wie het bijwoonde zal het niet spoedig vergeten. Hij sprak met diepe verontwaardiging over hetgeen te Leuven was geschied; hij striemde den vijand, die over een heilig tractaat smadelijk had gesproken als van een "scrap of paper" – maar dat stuk papier beteekende voor 965 Engeland een stuk eer; daarvoor vocht men thans, daarvóór moest dit land vechten tot het bittere einde. Met donderend gejuich, met gezwaai van hoeden en zakdoeken, waren de redevoeringen van beide politici begroet en toen verhief zich de lange, altijd even statige, even waardige gestalte van Balfour. Met een enkel woord nog sloot hij zich bij hetgeen de beide vorige mannen gesproken hadden aan. "Churchill – we want Churchill!" zoo werd daarna uit alle hoeken der zaal geschreeuwd, en de First Lord stond op; gaf de verzekering dat Engeland's zeemacht volkomen gereed was voor haar 970 taak, dat er niemandal aan ontbrak -- toen was het gedaan. Op voorstel van den Lord nam de meeting met groote geestdrift een motie aan, waarin der Regeering alle mogelijke steun werd toegezegd om den oorlog voor Engeland tot een goed einde te brengen. Daarna zette de bekende tenor John Coates het "God save the King" in – het werd met diepen ernst plechtig door allen medegezongen – de historische meeting in den Londenschen Guildhall was ten einde gekomen. En buiten stonden nog steeds de menschen in lange, dichte rijen, hopen de straks de bekende mannen uit het gebouw te zien komen. Telkens klonk hun: "Are we down-hearted?" – "No!" – Shall we win?" – 975 "Yes" – en dan het volkslied, het "Rule Britannia". – Engeland is ontwaakt – volkomen ontwaakt – het begrijpt nu, het voelt wáárom het voor dit rijk gaat.

Officieele Engelsche mededeeling.

Aan het einde van de eerste oorlogsmaand gekomen, kan worden vastgesteld dat Groot-Britannië en zijne bondgenooten in het onbetwiste bezit zijn gebleven van de 985 heerschappij ter zee. Het grootste gedeelte van de Duitsche en Oostenrijksche vloten blijft in de havens onder de beschutting van hunne mijnen en batterijen. Vier Duitsche kruisers, een hulpkruiser, twee torpedovernielers en een onderzeeboot benevens een Oostenrijksche kruiser zijn gezonken. Een Duitsche Dreadnought en een 990 kruiser zijn zonder te vechten gevlucht en hebben een schuilplaats gezocht in de Dardanellen. De Engelsche marine heeft slechts een lichten kruiser verloren. Door het overwicht onzer marine was het mogelijk om ruim 300,000 man troepen in verschillende deelen over zee te vervoeren, zonder een enkelen man te verliezen. Het Engelsche expeditie-leger is naar Frankrijk overgebracht; koloniale expeditie-korpsen zijn 995 uitgezonden om de Duitsche koloniën aan te vallen, en de Fransche troepen zijn onder begeleiding van de vereenigde Engelsche en Fransche Middellandsche Zeevloot van Algiers naar Frankrijk overgebracht. De hulpbronnen van het Rijk zullen en der bescherming van de Engelsche vloot ten volle geopend worden en de legers in Europa zullen worden versterkt door die van Australië, Canada, Indië en Afrika. De Duitsche 1000 handelsvloot is van den Oceaan verdwenen, terwijl de zeeën geheel vrij zijn voor den handel van Groot-Brittannië. In elk gedeelte van de groote zeeën, in China, in den Stillen Oceaan en den Atlantischen Oceaan, hebben de Duitsche schepen den strijd met de Engelsche kruisers ontweken. Zij gaven er de voorkeur aan op de ongewapende koopvaardij-schepen onvruchtbare aanvallen te doen, in plaats van op de 1005 oorlogsvaartuigen, die zij ontmoetten. Hoewel de Duitsche kruisers zich nog hier en daar bewegen, zijn hunne verrichtingen gering te noemen, en zijn zij niet in staat en

ergens te vertoeven waar een ernstige aanval op den Engelschen handel zou kunnen worden gedaan. Hoewel de Engelsche marine thans reeds sterk is, zal zij binnen twaalf maanden nog worden aangevuld met niet minder dan tien eerste klasse slagschepen, vijftien kruisers en 20 torpedojagers. Het bestaande overwicht op alle soorten schepen der Duitsche Marine wordt hierdoor nog belangrijk vergroot, daar Duitschland het in een zelfde tijdvak tot niet meer dan een derde van bovengenoemde getallen kan brengen.

De prijzen der levensmiddelen zijn slechts weinig gestegen; het getal der werkloozen is gering; er is voor vrijwillige stortingen een fonds van meer dan 2 miljoen pond sterling gevormd, waaruit alle leed kan gelenigd worden. De finantieele toestand is bevredigend. De Engelsche en Fransche legers hebben in Frankrijk een opvolgend aantal van verbitterde gevechten geleverd, waarbij aan hun zijde de verliezen belangrijk geringer waren dan die van den vijand. Hun gevechtskracht is zonder vergelijking.

Ondertusschen hebben zich op den oproep der Regeering 300,000 nieuwe recruten vrijwillig aangemeld voor dienstneming bij het Britsche leger. Er worden reeds talrijke divisies samengesteld en het aantal der elken dag nieuw ingeschreven recruten is gelijk aan anderhalve divisie. De eenheid van het Rijk laat geen twijfel over, allen zijn vast besloten om den oorlog tot een goed einde te brengen. In Oost-Pruisen hebben groote Russische legermachten invallen gedaan; zij staan op het punt midden Duitschland binnen te dringen. De Oostenrijkers hebben een besliste nederlaag geleden, eerst tegen de Serviërs te Shabatz en bij de Drina-rivier, en later tegen de Russen in Galicië. Zij hebben hun veldtocht tegen Servië moeten opgeven en de versterkte stad Lemberg verloren. Buiten Europa blokkeert de Japansche vloot en een legermacht de in China gelegen nederzetting Tsingtau. De Duitsche kolonie Togoland in West-Afrika heeft zich overgegeven aan een Engelsch-Fransche troepenmacht. Door de in beslagname van het Duitsche gewapende vaartuig "Weisman" op het Nyassa Meer, heeft Engeland een controle verkregen over het geheele meer. Handel en industrie blijven zich in alle Engelsche koloniën handhaven. De Duitsche kolonie Samoa in den Stillen

Oceaan, werd bezet door een expeditie uit Nieuw-Zeeland.

Duitsche pogingen in Egypte.

NAPELS, 7 Sept. (Reuter's bijzondere dienst.) Stoombooten uit Egypte hier aangekomen melden, dat Duitsche agenten trachten de Mohamedanen tegen Engeland op te zetten. Zij vertellen dat Duitschland overal zegevierend is, en dringen er bij de Mohamedanen op aan Turkije te helpen bij de verovering van Egypte, Libye, Tunis en andere Mohamedaansche gebieden in Afrika en Azië. Hier zijn vele Duitschers gearresteerd.

Lord Kitchener bij de gewonden.

LONDEN, 7 Sept. (Reuter). Lord Kitchener bracht gisteren onverwachts een bezoek aan de gewonde soldaten in het Londen-hospitaal. Hij sprak met ieder van hen enkele woorden en zeide o.a. tot hen: Ge moet u haasten om beter te worden, want wij hebben u noodig.

FRANKRIJK.

De Franschen door de Ardennen.

De "Temps" publiceert gedeelten van een particulieren brief (zonder data) van een Fransch officier, blijkbaar een officier van gezondheid, ingedeeld bij een kurassiersbrigade, die in België geageerd heeft. Wij vertalen er enkele passages uit. Het laatste schreef ik je kort vóór Sedan. Na Sedan doorgetrokken te zijn, kwamen wij in België langs Bouillon. Je kunt je geen voorstelling maken van de ontvangst, welke ons van de zijde der Belgen ten deel viel. Overal werden wij onthaald op wijn en bier; men sleepte emmers water voor onze paarden aan en overlaadde ons met tabak, sigaren, confituren, conservenblikjes enz. Rijken en armen gaven naar hun beste krachten. Wij werden als bevrijders begroet. Men vocht er om ons in kwartier te krijgen en stond ons het beste af wat er in huis was te vinden. Gelukkig maar, dat we zoo ontvangen worden – want wat een zware en vermoeiende campagne! Wij zijn dwars door de Ardennen getrokken met ijlmarschen, en dat door nauwe passen waar één vijandelijke batterij voldoende zou zijn geweest om ons te vernietigen. Van 's morgens vier tot 's avond, zeven uur zaten we te paard, en dat onder een voortdurenden slagregen. Wij waren door- en doornat. Wij trokken in de richting van Luik en joegen vijandelijke cavalerie voor ons uit. Wij sliepen 's nachts slechts drie of vier uur, geheel gekleed, met de wapens naast ons, de paarden gezadeld. De Duitsche cavalerie trok zich terug onder dekking van haar infanterie bij Luik, waartegen wij natuurlijk niet opkonden. De brief is geschreven in een bivak op 35 K.M. van Bouillon, dus op den terugweg naar de Fransche grens. Een ernstige ontmoeting hadden de kurassiers niet gehad; slechts de vooruitzwerende lichte

1075 dragonders hadden hier en daar voeling gekregen met den vijand. De dokter is vol lof over de houding van de cavaleristen: "onze mannen zijn vol strijdlust en vuur, hoewel zij haast niet geslapen en gegeten hebben." Aan het slot van zijn brief zegt de schrijver, dat de facteur hem juist mededeelde, dat zijn brief pas na twintig dagen bezorgd mocht worden – vermoedelijk, omdat dan eventueele inlichtingen over troepenbewegingen wel niet meer van belang zouden zijn.

1080 **Zorg voor de gezondheid van den soldaat.**

In het "Journal" geeft een dokter in een artikel "Discipline sanitaire" eenige zeer behartigenswaardige wenken in het belang van de gezondheid van den soldaat te velde, waarbij hij er aan herinnert, dat in den oorlog het grootste getal slachtoffers niet valt ten gevolge van verwondingen, maar door ziekten. Vooral in de moderne 1085 massalegers speelt het vraagstuk van de hygiëne een overwegende rol. Het best uitgeruste en geoefende leger is ten doode opgeschreven, indien er epidemiën uitbreken tengevolge van onvoldoende voeding, vervuiling, onvoldoende beschutting tegen koude en vochtigheid enz. Dapperheid en volharding slaat de koorts op de vlucht. Daarom behooren de militaire autoriteiten de grootste aandacht te wijden aan 1090 de legerhygiëne – maar evenzeer moet het individu zich strikt wenden aan de sanitaire voorschriften. Vooral dient gewaakt tegen besmetting in kampementen, welke zoo vaak achtereenvolgens door verschillende troepenafdeelingen worden betrokken zonder dat afdoende maatregelen worden genomen tot voorafgaande reiniging. Niet genoeg kan worden gewezen op de dringende noodzakelijkheid, dat de soldaten uitsluitend van de 1095 gegraven latrines gebruik maken, wil men verspreiding van typhus- en dysenteriebacillen tegengaan. In dit verband wordt den soldaat ook aanbevolen steeds de handen te reinigen en vooral voor het nuttigen van maaltijden. Met klem dringt de schrijver aan op het verstrekken van stukjes suikeraan den troep als gemakkelijk mee te dragen en versterkend voedingsmiddel. Ten slotte nog een raadgeving aan gewonden: 1100 met de handen afblijven van de kwetsuren; het verband bij het aanleggen niet bevuild; elke onnoodige beweging vermijden, vooral bij beenbreuken en dergelijke. Alleen bij absolute rust kan een bloeding tot staan komen. Den soldaat moet ingestampt worden, dat te velde de sanitaire discipline even noodzakelijk is als de gewone discipline. Aan hun volledige onderwerping aan deze beide "autoriteiten" 1105 hebben de Japanners hun schitterende overwinningen te danken.

BELGIË.

Officieele Belgische mededeeling.

Het Belgische gezantschap te 's-Gravenhage deelt het volgende mede: "De heer von 1110 Below Saleske, die Duitsch gezant te Brussel was op het oogenblik van de aanranding van België door Duitschland, heeft de "National Zeitung" een persgesprek toegestaan. Na hulde te hebben gebracht aan de volmaakt correcte houding der Belgen ten zijnen opzichte, tot aan het laatste oogenblik van zijn verblijf in België toe, spreekt de heer von Below verwondering uit over de vijandige gezindheid, door de bevolking van 1115 Antwerpen tegenover de Duitsche onderdanen aan den dag gelegd en schrijft die toe aan het wraakzuchtige karakter van het Vlaamsche ras. De Belgische bevolking zou zich aan groote uitspattingen hebben schuldig gemaakt: een aanzienlijk aantal Duitsche onderdanen zou lastig gevallen zijn, vrouwen en kinderen zouden de ergste bejegeningen hebben ondervonden; op het stedelijk kerkhof zouden de graven der 1120 Duitschers geschonden zijn. Ten einde het volle licht op deze beweringen te doen schijnen, heeft de Belgische Regeering een zeer nauwgezet onderzoek te dier zake bevolen, hetwelk te Antwerpen met de meest mogelijke onpartijdigheid geleid is door het parket van de rechtbank van eersten aanleg. Uit dat onderzoek blijkt ten 1125 duidelijkste, dat de Antwerpsche bevolking de ruiten van eenige door Duitschers of Oostenrijkers gehouden koffiehuisen en winkels heeft stukgeslagen, maar dat zij zich nergens heeft overgegeven aan aanvallen tegen personen en dat niet de minste schade is toegebracht aan de Duitsche graven, die op dit oogenblik nog even welverzorgd zijn als vóór den oorlog. De prachtige particuliere woningen en eigendommen van Duitschers te Antwerpen hebben niet de minste beschadiging bekomen. De heer von Below Saleske 1130 verkeert evenzeer in dwaling wanneer hij beweert, dat men in België aan een mogelijken wederstand, gedurende maanden lang, van de forten van Luik dacht. De forten, die bijna dertig jaren geleden gebouwd zijn, hadden uitsluitend ten doel den stroom van een vijandelijk leger naar het midden der lands tegen te houden, daar Luik slechts een stootplaats was; nooit had men, nòch in België zelf, nòch in het 1135 buitenland een zoo langdurigen en afdoenden tegenstand voorzien als dien, welke drie weken geleden de bewondering van de geheele wereld heeft opgewekt. Geheel anders staat het met Antwerpen. Deze plaats, omringd door een dubbelen gordel van moderne forten, zou slechts kunnen genomen worden ten koste van een zeer groote

krachtsinspanning en zij kan maanden lang weerstand bieden."

1140

De Duitse actie tegen de Antwerpsche stelling.

Omtrent de Duitse actie tegen de Antwerpsche stelling meldt de "Nieuwe Gazet" van 5 September: "Gistermorgen is een aanzienlijke Duitse troepenmacht uit Brussel vertrokken in Noordwestelijke richting, blijkbaar met de bedoeling, de gemeenschap van Antwerpen met de kust af te snijden! "Zooals we reeds gemeld hebben, kwamen zij door Buggenhout, vernielden er de statie en sneden de telegraafdraden door. Ten noord-westen van Mechelen hebben onze troepen op verschillende plaatsen de dijken doorgestoken en het land onder water laten lopen. "Een groot aantal Duitse soldaten, met ruitserij en kanonnen werden door dezen zondvloed verrast, en vluchtten, tot aan hun middel in het water, terwijl hun kanonnen in het slijk vastgeraakten. "In dezen hachelijken toestand werden zij door onze troepen en forten behoorlijk onder vuur genomen en moeten zware verliezen geleden hebben. "Vrijdagmorgen hebben zij Dendermonde bezet en de bewoners verjaagd, die in de richting van Sint Nikolaas en Lokeren gevlucht zijn. Verschillende hardnekkige gevechten hadden plaats op de geheele linie. Te Capellen op den Bosch ontstond een verwoede strijd tusschen een aanzienlijke Duitse legermacht en verschillende afdeelingen onzer troepen. Een duizendtal Duitschers zou gesneuveld zijn. Onze troepen werden gesteund door het kanonvuur van het fort Liezele. Verschillende dorpen in den omtrek werden platgeschoten of verbrand. De kerktoren van Breendonck werd in brand geschoten en vernield. "Dezen morgen vernielde de vijand de spoorbaan tusschen Dendermonde en Baesrode om aldus het verkeer tusschen Antwerpen-Gent-Dendermonde te beletten. De treinen rijden nog enkel tot Puers. Al de gemeenten door de Duitschers bezet zijn niet toegankelijk meer voor de bewoners. De straten en wegen die er heen leiden zijn door onze troepen afgesloten. Vele vluchtelingen vernachten onder den blooten hemel. Volgens mededeeling van een bijzonderen correspondent van het blad zouden Vrijdag de Duitschers tot in de nabijheid van Willebroeck zijn doorgedrongen. Voortdurend bewegen zich Duitse vliegtuigen boven de forten van Liezele en Puers.

1145

1150

1155

1160

1165

1170

1175

De *Nieuwe Gazet* van gisteren bevat nog enkele berichten welke erop wijzen, dat de Duitschers een krachtigen aanval gedaan hebben op de ten westen en ten zuiden van de Antwerpsche stelling door de Belgen ingerichte vóórstelling. Ook tusschen Lippeloo en Thisselt is hevig gevochten. Langs den weg naar Boom zijn de velden met dooden bedekt. Zaterdagochtend verschenen weer Duitse troepen te Lippeloo. De berichtgever van de *Gazet* seinde uit Duffel, dat men elk oogenblik een hervatting van den strijd verwachtte. Uit Brussel zijn alle actieve en landweertroepen weggetrokken. Er lag Zaterdag nog uitsluitend landstorm. Ook het geschut op de Rogierplaats is verdwenen. Het Duitse hoofdkwartier is verplaatst naar Tervueren. Zaterdagochtend is te Gent een Duitse vliegmaschine neergeschoten. Twee officieren, die zich als bestuurder en als waarnemer in het vliegtuig bevonden, werden naar Antwerpen gebracht.

1180

Te Antwerpen.

Het Antwerpsche "Handelsblad" brengt hulde aan de bevolking wegens de door haar betoonde kalmte en koelbloedigheid, toen bekend werd, dat de Duitschers bij Dendermonde opdrongen in de richting van de stelling, welk bericht verschillende troepenbewegingen ten gevolge had. Het blad schrijft o. a.: "Bij dit alles komt eens te meer de bewonderenswaardige koelbloedigheid onzer bevolking aan het licht; en wij spreken hier vooral van de kleine burgerij, van onze arbeidersbevolking. "Men moet daar nog het eerste spoor van paniek ontwaren en wij zeggen het met volle overtuiging: "Als ooit in Antwerpen het ergste moest gebeuren, d. w. z. moest onze stad ooit het lot van Luik en Brussel ondergaan, dan hebben wij volle gerustheid, volle vertrouwen. "Onze bevolking zou diezelfde kalmte en diezelfde koelbloedigheid aan den dag blijven leggen en dat is voor de overheid eene zekerheid, eene geruststelling, die voor onze stad de grootste veiligheid oplevert. "Eene bevolking, die deze houding aan den dag legt, verzekert het voortbestaan, het ongeschonden voortbestaan harer stad in de hachelijke omstandigheden. "Zij voorkomt, door hare houding uitspattingen, wanorde, onvergeeflijke lichtzinnigheden, die soms de noodlottigste, de ijselijkste gevolgen na zich slepen. "Wij brengen gaarne aan onze bevolking de hulde die zij verdient. "Zij is de rol waardig die zij in deze omstandigheden, ais het centrum der Belgische nationaliteit, als hart der Belgische natie, te vervullen heeft. Kalmte, vastberadenheid, koelbloedigheid - ziedaar de schoone deugden die onze bevolking kenmerken in deze dagen zonder weerga in onze geschiedenis. "Als wij die altijd weten aan den dag te leggen, dan redden wij, wat er ook moge gebeuren, niet alleen onze stad, maar wij zullen ook het meest hebben bijgedragen tot het redden onzer nationaliteit."

1200

1205 **Onwaardigen.**

In het "Handelsblad van Antwerpen" spreekt iemand zijn verontwaardiging er over uit, dat in deze zoo gewichtige tijden velen oversteken naar Engeland met medeneming van de in rustige tijden vergaarde schatten, in plaats van hun persoon en hun vermogen ter beschikking te stellen van hun stad en hun vaderland. De inzender meent, dat deze lieden bezig zijn den goeden naam, welken België verkregen heeft door de houding van zijn leger, te bederven. Hij keurt het ook af, dat deze vluchtelingen naar Engeland gaan en niet naar het nabijgelegen Zeeland en Noord-Brabant "waar zoo veel rustige veilige plaatsjes zijn, vanwaar men de gebeurtenissen kan volgen en waar de menschen onze taal spreken." De redactie is het volkomen eens met dit schrijven en teekent er bij aan: "Wij kunnen begrijpen, dat men vrouwen en kinderen, grijsaards en gebrekkelijken verwijdert, naar Nederland zendt, zelfs naar Engeland. "Doch een vrouw, die haar man liefheeft zal evenwel bedanken hem hier alleen te laten, omdat, ook in het uur van het gevaar, de plaats van de vrouw aan de zijde is van den man. "Wat de mannen, in den bloei der jaren, betreft, die de vlucht nemen, wij vinden geen woorden om hun gedrag te schandvlekken en te brandmerken. "Daar zijn huisvaders met zeven, acht kinderen, die vol moed hun bloed en hun leven veil hebben voor den vaderlandschen grond. "En dan vindt men menschen, met fortuin gezegend, menschen, die als echte lafbekken er niets anders op weten te vinden, dan hun kostbaar leven in veiligheid te brengen in eene buitenlandsche stad. "'t Is goed, dat onze dappere soldaten, dat duizenden en duizenden arme menschen, hier het voorbeeld geven; wat de lafbekken betreft, 't is maar beter dat hun voorbeeld hier niet langer gezien wordt. "Ze zijn immers toch onwaardig, denzelfden naam te dragen als de soldaten, die te Haelen 1 tegen 20 stonden en toch niet op de vlucht gingen.

1230 **Schieten op eigen vliegers.**

Wederom wordt in de Antwerpsche pers geklaagd over het roekeloos schieten op vliegtuigen. Dezer dagen deed een Belgisch aviateur een verkenning naar Brussel. Bij Etterbuch ontdekte hij een gedaald vijandelijk luchtschip. Onmiddellijk vloog hij naar Antwerpen terug om hulp en bommen te halen ten einde te trachten gezamenlijk het luchtschip te vernielen. Hij moest echter van een nieuwe vlucht afzien, daar zijn toestel vrijwel onbruikbaar was geworden door het door zijn landslieden daarop gerichte vuur.

OOSTENRIJK.

1240 **Officieele Oostenrijksche mededeeling.**

De Oostenrijksch-Hongaarsche legatie bericht ons: "De legatie van Oostenrijk-Hongarije heeft in den afgelopen nacht, te laat om het nog in de ochtendbladen te kunnen openbaar maken, het volgende officieele telegram ontvangen: "De sensatieverwekkende berichten der laatste dagen, uit Russische bron, over een verwoed gevecht bij Lemberg, eindigende met eene groote Russische overwinning en de inneming van de stad, zijn met bepaalde bedoelingen verzonden. In werkelijkheid was de open en niet versterkte stad zonder gevecht door de Oostenrijk-Hongaarsche troepen ontruimd uit krijgskundig en menschlievend oogpunt. Het leger van generaal Auffenberg zet, naar men weet, de behaalde overwinning voort te Zamosc en te Komarow, terwijl het den vijand krachtig vervolgt en van uur tot uur het aantal zegeteekenen vermeerdert. De overwinnaar van Krasnik, generaal Dankl, zet zijn aanvallen in de richting van Lublin voort. Het telegram door Reuter gisteren verspreid over een beweerd opstand van twee Tchechische regimenten te Weenen is evenzeer geheel en al verzonnen; op dit oogenblik is er te Weenen geen enkel Tchechisch regiment. Aan troepen van Slavische nationaliteit zijn in de hoofdstad slechts aanwezig Bosnische en Croatische regimenten, aan welke de bewaking van de Servische gevangenen toevertrouwd. Het in eenige dagbladen van hedenochtend verspreide Servische bericht, dat de Serviërs de 4e, 8e, 9e en 13e Oostenrijk-Hongaarsche legerkorpsen buiten gevecht zouden gesteld hebben, is klaarblijkelijk te meer verzonnen, waar bedoelde legerkorpsen - naar de Keizerlijk Koninklijke Legatie in staat is te verzekeren, zonder militaire geheimen te verraden - een gansch andere stelling innemen dan die hun wordt toegeschreven. De bijzonderheden eindelijk die het licht hebben gezien over het heldhaftig einde van den kleinen kruiser "Zeuta", van slechts 2300 ton, tegenover verscheidene Fransch Dreadnoughts, heeft te Weenen de grootste verbazing gewekt door het feit dat de Franschen - eertijds een goeden naam bezittend als ridderlijke tegenstanders - ditmaal op schandelijke wijze te kort geschoten zijn in hun plichten als overwinnaars door de bemanning van het zinkende schip aan haar lot over te laten."

BULGARIJE.

1270 **Griekenland en Bulgarije.**

SOFIA, 6 Sept. (W. B.) De "Agence Bulgare" bericht: De Grieksche gezant Naum heeft, in opdracht van zijn regeering, formeel verklaard, dat het bericht van het te Boecharrest verschijnende blad "Demnectsa", dat prins Nicolaas zou hebben gezegd, dat het Roemeensche leger het werk van verleden jaar moest ten einde brengen en dat Bulgarije van den aardbodem moest verdwijnen, absoluut onwaar is.

De stemming in Italië.

Van weerszijden worden pogingen om in Italië stemming te wekken. De correspondent van de "Times" te Milaan maakt melding van een artikel in de "Secolo" van de hand van den historicus Ferrero. Deze zet uiteen naar aanleiding van lord Kitchener's rede in het Lagerhuis van 26 Aug. dat Engeland dus blijkbaar zich voorbereid voor een oorlog van jaren en niet van maanden. Dat is geen bedreiging, zegt de Italiaansche schrijver. Engeland is om geographische, militaire en moreele redenen in staat den oorlog ingeval naar zijn wensch te verlengen. "Bovendien", zegt signor Ferrero, "het karakter van het conflict is in de eerste maand al veranderd. Tusschen Engeland en Duitschland ligt het verminkte lichaam van België, Engeland's peetekind. Deze uitdaging van Duitschland maakt de inzet meer dan ooit tot een quaestie van leven of dood voor Groot-Brittannië; het prestige van land staat op het spel." De redacteur van de "Secolo" teekent hierbij aan, dat "in de laatste dagen" een treurig voorbeeld van Latijnsche gevoeligheid voor indrukken is waargenomen. De eerste Deutsche overwinningen hebben de Italianen doen wankelen, en Duitschland tracht zijn voordeel te doen met de zenuwachtigheid der openbare meening en bewerkt die krachtig." Het blad vertelt dat van alle zijden Duitschers, Deutsche brieven, couranten en telegrammen, den indruk trachten te wekken, dat Duitschland zal winnen en dat Italië neutraal moet blijven om aan de winnende kant moet zijn. "Wij zijn", zegt de "Secolo", niet van die meening. Wij vergeten Engeland niet. Duitschland weet dat Engeland het groote gevaar is, vandaar de verbittering tegen dat land. Engeland speelt geen spelletje bluf. Het is niet onmachtig te land, zooals Duitschland zegt en kan Duitschland ter zee een doodelijke slag toebrengen. De oorlog zal wellicht eindigen in een Titaansch duel tusschen Engeland en Duitschland. En in dit geval zal Engeland den strijd voort zetten kalm en hardnekkig, glimlachend over moeilijkheden en niet rekenend met verliezen.

TELEGRAMMEN.

1305 **Albanië.**

BARI, 6 Sept. (Reuter.) Overeenkomstig de met het stedelijk bestuur getroffen overeenkomst trokken de rebellen Zaterdag Durazzo binnen. Bij de brug aan de Sjiakstraat waren reeds gisteren talrijke personen uit beide, elkander tot dusver vijandige gezinde kampen bijeengekomen. Hedenmiddag werd het nog drukker. Te 12 uur zette zich een stoet van eenige duizenden gewapende mannen met de Turksche vlag voorop van de brug uit in beweging naar de stad, waar de stoet te ruim één uur aankwam. Uit den konak, waar zich de mufti van Tirana bevond, werd onder groot gejuich van de aanwezigen de Turksche vlag gestoken, waarop verschillende toespraken werden gehouden. Ten slotte verklaarde de mufti van Tirana dat de konak thans gesloten werd en in denzelfden toestand zou blijven tot een andere vorst kwam. 's Namiddags werden de vroegere ministeries en andere dienstgebouwen door vertegenwoordigers der nieuwe voorloopige regeering verzegeld. Tegen den avond begaf zich de menigte grotendeels weder terug naar Sjiak, Kawaja, enz. In de stad is het rustig. Tal van families, die hier gebleven zijn, de Oostenrijksche vrijwilligers en de Roemenen hebben eergisteren of gisteren de stad verlaten.

Laatste Berichten.

Van het Westelijk oorlogstooneel.

1325 **De open stad Boulogne.**

LONDEN, 7 September. (Eigen bericht). De "Times" verneemt uit Boulogne, dat de burgemeester gisteren een manifest richtte tot de burgerij, waarin hij het mogelijk noemt, dat de Deutsche troepen de stad zullen naderen. Hij verzocht de burgerij geen tegenstand te bieden, en de voorhanden wapens op het stadhuis in te leveren.

1330 **Een ontsnapping.**

Een kapitein en een onderofficier van de Drayvon Guards, die bij Andregnies gewond werden en daarna krijgsgevangenen werden gemaakt, slaagden er in te ontvluchten en kwamen dezer dagen te Folkestone aan. De onderofficier vertelde aan een correspondent

Naspeuringen van Paul Theelen: 7 september 1914

1335 van de "Daily Chron." dat hij, toen hij bij Andregnies gewond werd, toevlucht zocht
in een boerenwoning, waar hij nog een twintigtal gewonden kameraden vond. De
Duitschers begonnen het plaatsje te bombardeeren en allen zochten een toevlucht in
den kelder. De oude Belgische vrouw, aan wie het huisje behoorde, kon echter niet
1340 rustig worden gehouden en zoo kwamen de Duitschers, toen ze het plaatsje hadden
ingenomen, op het rumoer af en naar het huis toe, waarin de gewonde Engelschen
toevlucht hadden gezocht. Met de kolven der geweren sloegen zij de deur in en ik, zoo
vertelde de sergeant, hield mijn banden omhoog, omdat me niets anders overbleef.
Hoewel hij had moeten zien dat ik gewond was, naderde me een Duitsch soldaat met
opgeheven geweer. Ik kreeg een slag op den arm – maar hij was voor mijn hoofd bedoeld
1345 geweest. Toen de oude vrouw door het venster trachtte te ontsnappen werd ze
doodgeschoten. Wij werden gevangen gemaakt en de Duitschers namen me al mijn geld af.
Met de andere gewonden werd ik naar een klooster gebracht achter de Duitische linies,
daar vond ik mijn kapitein. Hij was bewusteloos op het slagveld gevonden. Een
schrapnel was voor hem ontploft en de dampen hadden hem doen bezwijken.
1350 Hij was door een scherf slechts licht aan het voorhoofd gewond. Men liet het klooster
onbewaakt, in vol vertrouwen dat we toch niet door de linies zouden kunnen
ontsnappen. "Toen we er echter een paar dagen waren geweest, zagen we dat een wacht
werd gezonden. "Nu is het tijd om te ontsnappen," zei mijn kapitein, "als er nog iets
van zal komen." Zonder moeite kwamen we buiten en tien uur lang hielden we ons achter
1355 een heg verborgen. Toen besloten we te trachten door de Duitische linies te sluipen.
De kapitein had een kaart van het land en een beschadigd compas, en zoo konden we
bepalen waar we ons eigenlijk bevonden. Overdag hielden we ons verborgen, maar 's
nachts slopen we voort, telkens wel een 27 mijlen. In 48 uren kregen we geen slaap en
vaak moesten we lange omwegen maken om de voorposten te vermijden. Ten slotte kwamen
1360 we aan een riviertje dat we trachten over te zwemmen, maar onze kleeren waren te
zwaar en we besloten dus over de brug te gaan. Deze echter werd door 25 Duitschers
bewaakt. We kropen vooruit tot een afstand van 10 of 20 meter en toen floot den
kapitein tusschen de tanden. We bleven liggen en luisteren, maar er kwam geen
antwoord. Verder kruipend deden we weer geluid hooren, maar wederom geen antwoord. We
1365 naderden steeds meer en spiedden zorgvuldig rond. De schildwacht aan onze kant van de
brug sliep. We kropen langs hem en over de brug. De geheele wacht bleek te slapen.
Een volgend maal trokken we het water over in een ponton, die men onbewaakt had
gelaten. Toen we eenmaal de Duitische linies gepasseerd waren, hadden we verder geen
moeite meer. De Belgen hielpen ons om naar Ostende te komen. Te Folkestone kwam
1370 eveneens een korporaal van de Irish Fuseliers aan, die ontsnapt was dank zij een
moedig Franschman, die hem drie dagen in de kelder verborgen hield. Zeven en twintig
uren lang had hij boven zijn hoofd het gestamp gehoord van de optrekkende Duitschers
steeds in angst, dat men het huis zou doorzoeken. In burgerkleeding verliet hij
eindelijk het huis, maar hij werd weldra door een vijftal ulanen gevangen genomen.
1375 Gelukkig werden deze door een Britsche patrouille aangevallen en de Iersche soldaat
maakte van die gelegenheid gebruik de vlucht te nemen in een tarweveld, waar hij zich
verborgen kon houden. Later bracht een Fransch meisje hem door binnenwegen naar St.
Pol, waar hij eenige kameraden trof met wie hij naar Boulogne ging.

1380 **Van het Oostelijk oorlogstooneel.**

Officieele Oostenrijksche mededeeling.

WEENEN, 6 Sept. (W. B.) Officieel wordt gemeld: Op 3 Sept. beschoten de Russen een
wijken kring om de stad Lemberg, en richtten daar aarden werken op. Onze troepen
waren echter reeds teruggetrokken, om de open stad voor beschieting te vrijwaren, en
1385 ook wijl er operatieve redenen voor waren, om Lemberg zonder strijd aan de Russen
over te laten. De beschieting was dus slechts gericht op een onverdedigde stad. De
generaal Dankl is opnieuw in heftigen strijd. Aan de andere zijden heerschte, na de
groote gevechten van de vorige weken betrekkelijke kalmte. De plaatsvervangend chef
van den gen. staf, von Höfer, generaal-majoor.

1390

DUITSCHLAND.

Een mededeeling van Bethmann-Hollweg.

De Duitische rijkskanselier von Bethmann Hollweg heeft zich tegenover de Amerikaansche
persvertegenwoordigers op de volgende wijze uitgelaten over de mededeelingen het
1395 buitenland: "Engeland zal zijne landgenooten vertellen dat de Duitische troepen
Belgische dorpen en steden hebben afgebrand maar zij verzwijgen dat Belgische meisjes
weerloozen gewonden op het slagveld de oogen hebben uitgestoken en dat beambten van
Belgische steden onze officieren ten eten hebben genoodigd en aan tafel op hen hebben
geschoten. De geheele burgerbevolking in België handelende tegen alle volkenrecht,
1400 door onze troepen, na ze eerst vriendelijk te hebben ontvangen, nu den rug aan te

vallen met verborgen wapenen. De Belgische vrouwen hebben soldaten die zich ter ruste legden den hals afgesneden. Engeland zal ook niet spreken van de dumdkogels, die door de Engelschen en Franschen ondanks alle conventies, werden gebruikt, en dit men hier kan zien in de oorspronkelijke verpakking, zooals men bij de Engelsche en
1405 Fransche gevangenen heeft gevonden. De Keizer heeft mij gemachtigd dit alles te zeggen en te verklaren, dat hij volkomen vertrouwen heeft in het rechtvaardigheidsgevoel van het Amerikaansche volk, dat zich door de verhalen onze tegenstanders niet zal laten bedriegen. Duitschland en Oostenrijk-Hongarije hebben bij de mogendheden, die de Conventie van Algeciras teekenden, geprotesteerd tegen de
1410 wijsje, waarop hun diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers uit Marokko zijn verwijderd.

RUSLAND.

De overwinnaar van Lemberg.

1415 Nicolas Vladimirovitsch Roesky, de overwinnaar van Lemberg, is naar de Times meedeelt, een van de voornaamste officieren van den Generalen Staf. Hij is thans 60 jaren oud en was voor den oorlog lid van den Legerraad en een der intiemste medewerkers van generaal Soekhomlinof. Generaal Roesky nam als onderluitenant deel aan den Turkschen oorlog, en was tijdens den Russisch-Japanschen oorlog, chef van den staf van het
1420 tweede Mantsjoerische leger.

AVONDBLAD. Tweede Blad.

Van Dag tot Dag.

1425 **Kameraden.**

Uit den wereldbrand worden, terwijl de vlammen loeien, de kostbaarste eigendommen der menschheid gered. Deze gedachte kwam bij mij op, terwijl ik gisteren een groot aantal Engelsche dagbladen las. Ze merken allen op, hoe een nieuwe geest van kameraadschap, van verbroedering vaardig wordt over het volk. Gemeenschappelijk lijdenden strijden
1430 kneedt een volk samen. Een kleine aanduiding hiervan ontving ik in een brief uit Engeland. Een vriend van mij, die een erg heftige anti-semiet was, en wiens vooroordeelen ik een paar keer had pogen te overwinnen, schreef mij: "Van zijn lieve Joden" sprak de Tsaar onlangs. Ieder glimlachte natuurlijk over die plotselinge liefde. Maar ik bespeurde bij mijn zelven gelijken omkeer, door den oorlog! Ik zie
1435 hier in Londen hoe de Joden waarlijk niet de laatsten zijn om zich aan te bieden voor de landsverdediging. Ze toonen zich flinke jongens! Ik zend je een uitknipsel uit de *Daily News* van heden (Vrijdag) als een bewijs van mijn bekeering. Alle Engelschen nu kameraden." Het uitknipsel bevatte het volgende: Een korporaal en twee soldaten van the *Black Watch* (een Schotsch regiment) kwamen heden gewond te Londen aan. "Ik wil
1440 het publiek vertellen hoe de *Black Watch* zich hield, zei de korporaal. "Wij zongen midden in het gevecht de laatste liedjes van Henry Lauder. Terwijl de Deutsche granaten boven ons barstten zongen wij *the Lass of Killiecrankie*." Eén der omstanders vroeg: "En wat deden de Joden?" De Hooglander antwoordde met scherpe stem: "Wat ze deden? Hun plicht! We hadden er drie in onze gelederen en beter kameraden en flinker
1445 kerels wensch ik nooit te zien. Ze vochten als mannen. ("We had three with us, and bonnier lads and braver I don't wish to see. They fought just splendid!") Dit bewijst tevens hoe onder de Hooglander-regimenten niet alle soldaten Schotten zijn. Een andere gewonde, die mee gestreden had in het Berkshire-regiment, zeide toen: "Wij hadden tien Joden in mijn compagnie. Ze waren allen goede vechters en zes hunner
1450 zullen wij nooit meer zien. Zeg daarom geen woord tegen de Joden!" En dus vormt de oorlog kameraden, en legt hij hand in hand.

Zeer opmerkelijk is de groote toeloop van vrijwilligers voor dienst buiten Engeland in de laatste dagen. In vier dagen boden 80,000 zich aan, en de geneesheeren die hen moesten keuren konden het werk niet aan en moesten versterking vragen. Waar het
1455 eerste nieuwe leger van honderdduizend eindigt en het tweede begint kan men niet juist zeggen, want bataljons van het nieuwe leger die duizend man sterk zouden zijn, bevatten er reeds dertien honderd. De overtolligen vormen nu het begin van het tweede leger. De vrijwilligers kunnen aanduiden welk wapen ze kiezen, en het verwondert de autoriteiten dat zoo weinigen de cavalerie kozen. Maar dat bewijst, dat de meeste
1460 recruten stedelingen zijn. De jongens, die op het land met paarden omgaan, zullen, zoodra de provincie het voorbeeld der steden meer begint te volgen, wel de ruitery versterken. Het is om de landelijke bevolking op te wekken dat de ministers nu het volk in de provincie toespreken. De nieuwe soldaten van Lord Kitchener zijn volstrekt niet allen jongelingen en rauwe recruten. Er zijn onder hen duizenden veteranen, die
1465 vroeger gediend hebben, vooral als onderofficieren. In het Britsche leger noemt men ieder, die boven de dertig is "een veteraan". Zij vormen de ruggegraat van de nieuwe

legers. Ook gepensioneerde officieren bieden zich met honderden aan. Een dierbare oude vriend van mij, een gepensionneerd kolonel van de genie, treedt weer in actieven dienst. Deze veteranen zijn nu bezig "*in transforming a mob into a trained army*", gelijk Colonel Seely (de legerhervormer) weleer zeide. "Het is ongelooflijk hoe snel vele recruten houding en tucht en het noodige leeren", lees ik. "Besides there is a friendship between taught and teachers that I, with thirty years' Army experience, never saw before". Vroeger zou geen Engelsch sergeant het gewaagd, hebben zich op straat te vertoonen met een gewoon soldaat. De afscheiding van rang moest stijf gehandhaafd worden. Maar tegenwoordig ziet men sergeanten met mannen onder hun bevel genoeglijk, te zamen wandelen, besprekende het nieuws en het pasgeleerde. De oorlog maakt kameraden! "*The spirit of comradeship* is vaardig geworden over het volk", zegt de *Daily News*. En daar het versterkend is steeds op te merken de goede zijde van alles, lette men wel op hoe oude vooroordeelen als dorre bladeren wegstuiven voor den oorlogswind. Ik dacht aan Walt Whitman's mooi gedicht "mijn kameraden". In den Amerikaanschen burgeroorlog leerde ook hij dat versterkend gewoel van kameraadschap door en door waardeeren. En ik ben er van overtuigd dat de duizenden jonge Nederlanders van elken stand en gezindte, die nu als wapenbroeders de levende borstwering van het vaderland vormen, ook zonder de opwinding van den strijd, zich kameraden voelen.

Contrabande.

Gaarne voldoe ik aan het verzoek der redactie om aan mijn stukje, geplaatst in het *Handelsblad* van 20 Augustus l.l. enkele woorden toe te voegen naar aanleiding van de "Order in Council" der Britsche regeering, te vinden in het *Handelsblad* van 3 September l.l. Toen bij de Zeerecht-conferentie te Londen in 1909, evenals bij de Haagsche vredesconferentie van 1907, het Britsche voorstel, om alle oorlogscontrabande af te schaffen, was verworpen, werd door de mogendheden in de, uit de eerste conferentie voortgesproten, Declaratie van Londen een poging gedaan om ook wat contrabande betreft de moeilijkheden voor neutrale staten, uit een oorlogstoestand ontstaande, te verminderen. De Declaratie werd echter niet geratificeerd en het Internationaal Prijzengerecht, dat de vastgestelde regelen zou toepassen, kwam niet tot stand. Trouwens die regeling was allerminst afdoende. Lord Loreburn zegt ervan: "So ist denn der einzige bleibende Wert all dieser lobenswerten Bemühungen der, dasz sie deutlich zeigen, wie unmöglich es ist, ein Gesetz zu schmieden, das alle Menschen für gerecht halten, wenn man von dem Grundsatz ausgeht, dasz man den neutralen, harmlosen Handel mit täglichen Gebrauchsartikeln zum Stillstand bringen darf, weil die kriegführenden Parteien fürchten, er könne möglicherweise den Feind nähren oder kleiden." (1)

In de hierbovengenoemde "Order in Council" van 20 Augustus l.l. wordt medegedeeld, dat het de bedoeling der Britsche, Fransche en Russische regeeringen is te handelen in overeenstemming met de voorschriften van de Declaratie van Londen. Dit zou voorzeker een winst voor het volkenrecht kunnen beteekenen, vooral, omdat het rapport van het redactie-comité der Declaratie tot grondslag voor de rechtspleging der prijsgerechten wordt gemaakt, indien niet één belangrijke restrictie die winst weder grootendeels ophief. In mijn vorig stukje haalde ik art. 30 der Londensche Declaratie aan, waarbij absolute contrabande neembaar werd verklaard, onverschillig "of het vervoer dezer goederen rechtstreeks plaats vindt of dat hiertoe nog eene overlading dan wel een vervoer over land noodig is." Deze laatste bepaling is door par. 5 van de "Order in Council" ook toepasselijk verklaard op relatieve contrabande, niettegenstaande art. 35 der Londensche Declaratie, dat de inbeslagneming van relatieve contrabande beperkte tot schepen bestemd naar vijandelijke havens. Neutrale schepen moeten hiervan noodzakelijkerwijze groot ongerief ondervinden, gelijk trouwens reeds voldingend gebleken is.

Tal van neutrale schepen, geladen met granen, andere voedingsmiddelen, enz. zijn reeds naar Engelsche havens opgebracht op vage vermoedens van contrabande. Het onderzoek naar den aard der lading wordt als volgt gevoerd. Volgens par. 3 van de "Order in Council" wordt het bestaan van relatieve contrabande afgeleid uit elk voldoende bewijs en zal "vermoed worden aanwezig te zijn, indien de goederen, rechtstreeks of middellijk, zijn geadresseerd aan een agent van den vijandelijken staat of aan een koopman of iemand anders die afhankelijk is van de overheden van den vijandelijken staat." Ongetwijfeld zal dit voorschrift zoo scherp mogelijk worden toegepast, daar immers het commercieel isoleeren van den vijand blijkbaar niet zonder invloed op het samenstellen der bepalingen is geweest. De Nederlandsche kooplieden mogen het zich voor gezegd houden! Voorzeker, men kan op allerlei wijzen de bepalingen van par. 3 ontduiken, maar men vergete niet, dat zulke handelingen als onvriendelijke daden zullen worden beschouwd, en onze neutraliteit in gevaar kunnen

1535 brengen. Ik meen dan ook met kracht de waarschuwing, waarmede ik mijn vorig stukje besloot, te moeten herhalen. De overige afwijkingen van de Londensche Declaratie, voorkomende in par. 2 en par. 4 van de "Order in Council", zijn vooralsnog van minder belang en zal ik dus onbesproken laten. Mr. A. LIND.

1540 1) Privateigentum im Seekrieg von Earl Loreburn. Deutsche uitgave van T. Niemeyer 1914, p. 113. De lezing van dit interessante werkje in 1913 geschreven door den gewezen Lord Chancellor kan ik iederen belangstellende aanbevelen.

Nederland en de Oorlog.

De "Tambora".

1545 Met vijf dagen vertraging is thans ook bij de Rotterdamsche Lloyd het bericht ingekomen, dat het stoomschip "Tambora" naar Brest is opgebracht. Alles wel aan boord.

Uitvoer van paarden.

1550 Men schrijft ons uit een grensgemeente: "Ook in Limburg zijn vooral in de afgelopen week verscheidene paarden, die men, in strijd met de verbodsbepaling, op het punt stond uit te voeren naar Duitschland, in beslag genomen. Omtrent de leeftijdsgrens voor veulens bestond geen onzekerheid, daar nog onlangs bij twee opeenvolgende ministerieele aanschrijvingen, 21 Aug. 1914 en 31 Aug. 1914, uitdrukkelijk was gezegd, dat onder veulens waarvoor het uitvoerverbod niet geldt, slechts te verstaan zijn paarden beneden den leeftijd van één jaar. De handhaving van wetsbepalingen 1555 betreffende den uitvoer in het algemeen is een van de moeilijkste vraagstukken voor grenspolitie en douane. Het overstappen van de grensstrook toch zou feitelijk pas uitvoer genoemd kunnen worden. Dader en voorwerp bevinden zich dan echter reeds het volgend oogenblik op vreemd grondgebied, zoodat aanhouding niet meer mag plaats 1560 hebben. Heel veel succes hebben dergelijke wetsbepalingen dan ook niet, vooral als de niet-naleving er van, zooals b.v. bij ons met art. 143 der Algemeene Wet het geval is, slechts beschouwd en gestraft wordt als overtreding. Anders wordt de quaestie, als de niet-naleving van een uitvoerverbod, zooals dit thans het geval is met het verbod op den uitvoer van tal van stoffen, materialen en voorwerpen, die als 1565 oorlogscontrabande gelden of in 's lands belang binnen onze grenzen moeten blijven, als een misdrijf wordt aangemerkt. In zulk een geval behoeft de ambtenaar of politiebeampte niet te wachten tot inderdaad de grens bijna wordt overschreden, doch kan hij persoon en goederen aanhouden, als zij zich bevinden in de nabijheid van de grens in uitgaande richting op een weg, die direct naar buitenslands leidt. Niet de 1570 daad alleen, maar ook de poging is strafbaar. Waarbij de bekeurende ambtenaar natuurlijk zal hebben zorg te dragen, dat hij gegevens verkrijgt, die hem in de overtuiging versterken, dat het plan tot uitvoer tevoren bestond. Personen, die de paarden opkopen met de bedoeling ze in strijd met de verbodsbepaling uit te voeren en zelfs personen, die hun paarden verkoopen, wetende dat deze bestemd zijn ten 1575 uitvoer naar het buitenland, maken zich schuldig aan medeplichtigheid. Ook zij kunnen strafbaar zijn. Vooral dit laatste mag wel overwogen worden door eigenaren van paarden die aangezocht worden hun paard aan een buitenlander te verkoopen, afgezien nog van het feit, dat zij, door zulk een leverantie in de hand te werken, in strijd handelen met de verplichting, die in dezen tijd op ieder Nederlander rust, om de 1580 neutraliteitsbepalingen na te leven."

BEURS EN NIJVERHEID.

De Londensche geldmarkt.

1585 Ten gevolge van het verdisconteeren van enorme te dragen pre-moratorium-wissels is geld op korten termijn te Londen uiterst ruim geworden. Call money is tot 3% gedaald en aan het einde der week zelfs à 2-2 1/4%. Geld voor een week noteert 3%. De groote bankinstellingen hebben hun deposito-rente tot 3% verlaagd. Voor direct opeischbare gelden wordt thans 3 1/4% rente vergoed.

1590 Nieuwe maatregelen der Engelsche regeering.

De Engelsche regeering heeft opnieuw hoogst belangrijke maatregelen genomen om een geregelde hervatting van het zakenleven, meer speciaal van den buitenlandschen handel mogelijk te maken. De aard dier maatregelen blijkt uit de volgende officieele mededeeling van het Engelsche ministerie van financiën: De desorganisatie van den 1595 buitenlandschen wisselhandel heeft groot ongemak veroorzaakt in alle handelskringen. Bij het ministerie van financiën is sterk aangedrongen op maatregelen om hieraan te gemoet te komen. Daarbij werd er op gewezen dat de moeilijkheden ten aanzien van den wisselhandel een buitengewoon slechten invloed uitoefenen op den handel in het

algemeen en voornamelijk op dien met het buitenland. Wegens het ontbreken van de
1600 gewone wissel-faciliteiten kan noch in- noch uitvoer op eenigszins omvangrijke schaal
plaats vinden. Ten einde de oorzaken van dezen toestand op te sporen en middelen te
beramen om de bestaande moeilijkheden uit den weg te ruimen, heeft de minister van
financiën een groot aantal leidende zakenmensen, disconto-huizen en banken
geraadpleegd. Na een aantal conferenties in het ministerie van financiën is thans de
1605 volgende overeenkomst getroffen tot het uit den weg ruimen der moeilijkheden: De
Engelsche Bank zal, waar noodig, aan acceptanten de noodige middelen verschaffen om
alle door de Bank goedgekeurde pre-moratorium-wissels op den vervalddag te voldoen. De
trekkers en nemers zullen dus geen obligo voor deze wissels meer hebben, maar hun
overeenkomsten met de acceptanten in zake betaling of dekking blijven van kracht. De
1610 acceptanten moeten zich verbinden hun uitstaande vorderingen zoo spoedig mogelijk te
innen en deze bedragen aan te wenden tot aflossing van de door de Engelsche Bank
verstreckte voorschotten. Op deze leeningen zal de Bank een rente van 2% boven het
bankdisconto berekenen.
De Engelsche Bank zal de bedragen, die niet door ingekomen vorderingen gedelgd zijn,
1615 niet opvragen alvorens een jaar verstreken is na het sluiten van den vrede. Tot het
einde van die periode zal de vordering der Engelsche Bank in rangorde volgen op die
ter zake van post-moratorium wissels. Teneinde nieuwe zaken en het vervoer van
koopwaren »n levensmiddelen van en naar alle deelen der wereld te vergemakkelijken
hebben de groote banken maatregelen genomen, voor zoover noodig met hulp der
1620 Engelsche Bank en der regeering, om aan hun cliënten de noodige gelden voor te
schieten tot het betalen hunner accepten op den vervalddag, voor zoover de hiertoe
noodige middelen niet op uitstaande vorderingen der acceptanten zijn binnengekomen.
De acceptant moet echter ten genoege van de desbetreffende bankinstelling of van de
Engelsche Bank inlichtingen verstrekken omtrent den aard der transactie en der
1625 redenen waarom de uitstaande vorderingen niet 'zijn binnengekomen. Deze voorschotten
zullen verstreckt worden op dezelfde voorwaarden wat interest betreft als voor
voorschotten op pre-moratorium-wissels wordt berekend. De Engelsche regeering voert
thans onderhandelingen die ten doel hebben behulpzaam te zijn bij herstel van het
wisselverkeer tusschen Groot-Brittannië en de Vereenigde Staten.

1630

Steenkool.

De steenkoolproductie der wereld wordt over 1913 op 1350 millioen ton geraamd,
hetgeen de productie van 1912 met meer dan 100 millioen ton overtreft. Tot die
productie droegen de Ver. Staten bij met ca. 38%, Groot-Brittannië met 22 en
1635 Duitschland met 21%. Op rekening van genoemde drie staten komt dus meer dan 80% van
de steenkoolproductie der wereld. De cokesproductie der wereld heeft 113 millioen ton
bedragen tegen 107 millioen ton over 1912. Daarvan produceerden de Ver. Staten 42
millioen ton en Duitschland 32 millioen ton. Aan briketten werden 43 millioen ton
geproduceerd tegen 40 millioen ton over 1912. De voornaamste producent was
1640 Duitschland met 27 millioen ton. De steenkoolproductie van Duitschland, waartoe
Pruisen bijna 94% bijdroeg, was 191.5 millioen ton tegen 174.9 millioen ton in het
vorig jaar. Het aandeel van het Ruhrsteenkolenbekken der steenkoolproductie van
Pruisen was 63,66%. Het aandeel der niet bij een syndicaat aangesloten mijnen steeg
van 9 tot 11 1/4%. De bruinkoolproductie van Duitschland is van 80.9 millioen ton tot
1645 87.5 millioen gestegen. Pruisen produceerde daarvan 80.71%. De waarde van de totale
mijnbouwproductie van Duitschland, met inbegrip der bijproducten, was in 1912 (over
1913 zijn nog geen cijfers bekend) 2.76 milliard Mark of 426 millioen meer dan over
1911.
Het aantal bij de mijnindustrie betrokken personen steeg van 822,000 in 1911 tot
1650 842,000 in 1912, waarvan 611,000 bij de steenkool- en 55,400 bij de
bruinkoolindustrie. De steenkoolproductie van de Ver. Staten bedroeg 517 millioen ton
of 32 millioen ton meer dan in 1912, terwijl de totale waarde van M. 2.92 milliard
tot M. 3.19 milliard steeg. De waarde der cokesproductie, die met 2 millioen tot 42
millioen ton steeg, nam toe van 469.3 millioen tot M. 541.6 millioen. De waarde per
1655 ton steeg van M. 11.76 tot 12.89 Mark. Aan briketten werden geproduceerd 165,000 ton
tegen 200,000 ton in 1912 ter waarde van M. 4.23 millioen. Het aantal arbeiders
bedroeg in 1912 722,662, waarvan 548,632 in de zachte steenkoolindustrie en 174,030
in de anthracietmijnen van Pennsylvania. In Groot-Brittannië en Ierland werden 292
millioen ton steenkool geproduceerd. In 1912 bedroeg die productie 265 millioen en de
1660 waarde ca. M. 2½ millioen. Het aantal arbeiders beliep 1.07 millioen. De
cokesproductie bedroeg in 1912 18.6 millioen ton ter waarde van M. 282 millioen tegen
resp. 19.3 millioen ton en M. 254 millioen over 1911. De brikettenproductie daalde
van 1.81 millioen tot 1.78 millioen ton, dochde waarde nam toe van M. 24.9 millioen
tot M. 27.5 millioen. De bruinkoolproductie van Oostenrijk had bij 27.4 millioen ton

Naspeuringen van Paul Theelen: 7 september 1914

1665 een waarde van M. 127 miljoen. Aan steenkool werden 16½ miljoen ton ter waarde van M. 146½ miljoen geproduceerd. Werkzaam waren bij de steenkoolindustrie 78,409 en bij de bruinkoolindustrie 57.755 arbeiders.

De steenkoolproductie van Frankrijk is met 40.1 miljoen ton iets ten achteren gebleven bij het vorig jaar (40.4 miljoen). Voor het grootste deel wordt de Fransche steenkool in het bekken van Pas de Calais en in het Noorden geproduceerd. In 1912 bedroeg de waarde der productie M. 511½ miljoen en het aantal arbeiders 198.998. De bruinkoolproductie steeg van 751.000 ton in 1912 tot 793.000 ton in 1913. Aan cokes en briketten werden in 1913 resp. 3.1 miljoen en 3.4 miljoen ton geproduceerd. De steenkoolproductie van België is in 1913 verder met 137.000 tot 22.8 miljoen

1670 gedaald. De waarde daarvan was fr. 338 miljoen. De cokesproductie beliep 3½ miljoen ton en de brikettenproductie 2.6 miljoen ton ter waarde van resp. M. 76½ miljoen en M. 48½ miljoen. In Nederland steeg de steenkoolproductie van 1.7 miljoen tot 1.9 miljoen ton in 1913. Het aantal arbeiders was 9715. De steenkoolproductie van Europeesch Rusland bedroeg in 1913 30 3/4 miljoen ton of 2 miljoen ton meer dan in

1675 1912.

1680

Uit de Ver. Staten.

De buitenlandsche wisselkoersen te New-York zijn verder teruggelopen, zicht Londen van 5.04½ tot 5.01½, cable transfer tot 5.02 1/4. Mexicaansche dollars zijn

1685 onveranderd op 41 Am. cents. Geld op termijn blijft zeer vast. Voor leeningen op 2 en 3 maanden wordt 8% gevraagd. Prima handelswissels worden à 7% gediscoteerd. De bankclearings te New-York zijn in de afgelopen week met 36.5% gedaald, terwijl zij in de rest des lands daarentegen met 1.6% zijn vooruitgegaan. De zilvermarkt blijft stil, doch vast. Baren onveranderd op 53 1/4 nominaal.

1690

De Bankers' Trust Company heeft een eisch tot gerechtelijken verkoop van de bezittingen der Rock Island Company ingediend, in verband met de staking der rentebetaling op de 4% Collateral Bonds.

1695 Blijkens het te New-York verschenen jaarverslag der Missouri Pacific is op de gewone aandelen 0.09% verdiend tegen 1.87% verleden jaar.

Het aantal faillissementen in de Vereenigde Staten bedroeg in de afgelopen week volgens Dun's Mercantile Agency 364 tegen 314 in de vorige week en 205 in de overeenkomstige periode verleden jaar en in Canada 55, tegen respectievelijk 55 en

1700 19.

De Standard Oil Company of California verhoogt haar kapitaal van \$50 miljoen tot \$100 miljoen, in verband met de uitbreiding harer zaken.

1705

Te Washington heeft verleden week een conferentie plaats gevonden tusschen de regeering de Federal Reserve Board en 200 vertegenwoordigers der katoen-industrie, ter bespreking van den toestand die voor deze branche dooiden oorlog is ontstaan. Er word op gewezen, dat jaarlijks ongeveer 4 miljoen balen katoen ter waarde van \$150

1710 miljoen naar Duitschland en Frankrijk worden geëxporteerd, welk vervoer thans geheel tot stilstand is gekomen. Wel zal eenige compensatie gevonden kunnen worden door groeter uitvoer naar Zuid-Amerika, doch veel zal dit niet geven, in verband met den ongunstigen economischen toestand aldaar. Als resultaat der besprekingen is het reeds vermelde besluit genomen dat van regeeringswegen of door de banken 75% voorschot zal

1715 worden gegeven op katoenceelen. Het product zelf zal dus worden achtergehouden, tot uitvoer naar de betreffende landen weder mogelijk zal zijn. De waarde van den tabaksoogst waarvoor dezelfde maatregel is genomen, wordt op ca. \$40 miljoen getaxeerd.

1720 Het Amerikaansche Landbouw-Bureau schat den Amerikaanschen beetwortelsuikeroogst op 4.82 miljoen ten tegen 5.66 miljoen in 1913 en 5.22 miljoen in 1912.

Het vermogen van den overleden Amerikaanschen millionair Ernest Thalmann heeft \$4.95 miljoen bedragen. Zijn belang bij de firma Ladenburg Thalmann & Co. bedroeg \$3.72

1725 miljoen.

In Amerika wijst men er op, dat een de gevolgen van den Europeeschen oorlog zal zijn, dat het volgend jaar waarschijnlijk zoo goed als geen Amerikaansche touristen naar Europa komen. Dit zal \$200 à 300 miljoen dollars in het land houden, waarvan

1730 waarschijnlijk een belangrijk deel zal worden besteed voor een bezoek aan de

Naspeuringen van Paul Theelen: 7 september 1914

tentoonstellingen te San Francisco en San Diego. Men meent dat vele Amerikanen, als zij eenmaal met de prachtige streken in hun eigen land kennis hebben gemaakt, ook later meermalen daarheen zullen gaan en dat de reislust in het binnenland dus blijvend zal worden gestimuleerd, ten koste van het bezoek aan Europa.

1735